

Interview met Jacob Klaas Star van adviesbureau Star. Afgenomen door D.C. van Harten Locatie: Aduard. Datum: 22-05-2013

D: Het is 22 mei 2013, ik ben hier samen met Jacob Klaas Star van adviesbureau Star. Nu eerst wat inleidende vragen: Wie bent u? Als u zichzelf even zou kunnen introduceren.

S: Ja, ik ben Jacob Klaas Star, ik ben adviseur op het terrein van milieumanagement, duurzaamheid en klimaat. Ik doe dat nu al sinds 1990 in verschillende functies bij overheden adviesbureaus, laatste jaren voor mezelf. En door de slechte markt is er op dit moment even geen werk. Er wordt niet gebouwd, niet ontwikkeld, dus het werk ten aanzien van duurzaamheid en klimaatontwikkeling staat echt op nul. En ik ben heel benieuwd wat voor vragen er komen.

D: Daar zal je zo dadelijk achter komen. Ik heb even een algemene vraag: hoe ben jij in aanraking gekomen met de klimaatscan of ben je betrokken geweest bij de ontwikkeling ervan?

S: Het laatste adviesbureau waar ik werkte was Tauw in Deventer. Tauw werkte toen samen in een consortium met andere bedrijven, die de opdracht hadden gekregen van stichting Ruimte voor Klimaat om een adaptatiescan te ontwikkelen. Daar ben ik ingerold als projectmedewerker en uiteindelijk ben ik projectleider geworden en verantwoordelijk geweest voor de ontwikkeling van de adaptatiescan.

D: Dus eigenlijk is het een beetje jouw kindje.

S: Het is een beetje mijn kindje geworden ja.

D: Dus dan heb je ook wel veel ervaring met het gebruik van de klimaatscan? *(hier haalde ik de termen klimaatscan en adptatiescan door elkaar)*

S: Ik gebruik altijd heel nadrukkelijk de term adaptatiescan, omdat de adaptatiescan en de klimaatscan..

D: .. zijn twee verschillende dingen..

S: ..zijn twee verschillende dingen, dus dat leidt heel vaak tot spraakverwarring. Ik heb zelf de adaptatiescan 12 of 13 keer toegepast bij gemeenten, in samenwerkingsverband met gemeenten. En dat was een groot gedeelte van mijn advieswerk en de laatste jaren toen zou de adaptatie landelijk beleid worden. Minister Kramer had een adaptatiebrief klaar en toen viel het kabinet. Toen kwam er een ander kabinet, kwamen er bezuinigingen bij de lokale overheden. En vanaf dat moment is de adaptatiescan eigenlijk niet meer toegepast. Dat is eigenlijk gewoon jammer dat dat niet gebeurd is.

D: Ja dat is jammer. U was dan dus ook direct ook betrokken bij de uitvoering van adaptatiescannen in gemeenten in Drenthe?

S: Ja.

D: Om welke gemeenten ging dit?

S: Volgens mij hebben wij uiteindelijk niet alle gemeenten gedaan. In de ontwikkeling van de adaptatiescan hebben we samengewerkt met de gemeente Hoogeveen. Daar is toen een kamiliteit geweest gerelateerd aan weersomstandigheden, dus gemeente Hoogeveen wou heel snel meewerken. En gemeente Westerveld en gemeente Assen hebben volgens mij, even uit mijn hoofd, niet meegedaan. Voor de rest hebben alle gemeenten deelgenomen.

D: Dus een grote opkomst.

S: Ja

D: En dan was uw rol in het geheel het begeleiden van het proces, of..?

S: Een beetje een combinatie van projectleider, procesleider. Ik heb het meeste samengedaan met een collega van Tauw, daar werkte ik mee samen. De bijeenkomsten en de workshops deden we ook gezamenlijk. De voorbereidende gesprekken, het werven, het meekrijgen van gemeenten was met name mijn rol. En de eindredactie en als projectleider optreden dat was ook mijn rol.

D: Dat was niet zozeer de rol van de provincie om de gemeenten mee te krijgen?

S: Nee, want de provincie had in het begin gezegd: wij leveren de gemeenten aan en dan kunnen jullie het project uitvoeren. En dat zou dan een project zijn uit naam van de provincie. Later werd gezegd, omdat het heel veel moeite kost om deelnemers te werven, want het was een nieuw onderwerp uit een vakgebied waar gemeenten nog geen problemen mee hadden en er nog niet mee aan de slag wilden.. Heeft de provincie ons toen gevraagd, ga nu proberen die gemeenten mee te krijgen. En dat is eigenlijk de belangrijke reden van mijn succes geweest. Door er achteraan te blijven gaan en te blijven pushen.

D: Okay. Kan je ook kort uitleggen hoe de adaptatiescan werkt. Hoe stelt jouw bureau die op?

S: Kort zeg je.. In feite gaan we met mensen vanuit de gemeente de organisatie in. Vanuit elke afdeling die je hebt of het nu welzijn is, milieu of verkeer, of groen, of sport, of noem maar op. Elke afdeling moet vertegenwoordigd zijn en met verschillende samenstelling ga je kijken van: 'wat vind je nu belangrijk en welk effect van klimaatverandering raakt jouw vakgebied?'. Daar zijn maatregelen aan gekoppeld, en 'welke maatregel vind jij van toepassing binnen jouw vakgebied?'. En door dat met twee personen te doen van verschillende vakgebieden, ontstaat een korte discussie waarin je selecties maakt met: 'dat vinden wij van toepassing'. Door dat meerdere keren op een dag te doen, ontstaat er een prioritering in de lijst zegmaar. En door dat gezamenlijk te doen, door die verschillende vakgebieden heen, krijg je een evenwichtige lijst binnen een gemeente. En krijg je dus ook begrip van de afdeling welzijn naar de afdeling groen, van de afdeling groen naar de afdeling verkeer en vervoer. En dat ontstaat in zo'n ochtend en het resultaat is een prioriteitenlijst, een frequentielijst, op basis waarvan je zegt van welke maatregelen zou je nu echt moeten toepassen.

D: En dus door meteen alle afdelingen met elkaar te pakken, heb je meteen overeenstemming.

S: Ja. Dat wordt natuurlijk gedaan vanuit financiële overwegingen. Als je dat binnen een gemeente doet kost het heel veel moeite om een dag iedereen daarvoor vrij te maken.

Eigenlijk zou je dat wel langer willen doen, met meerder sessies achter elkaar, meerdere dagen. Maar de voordeel van de scan is nu dat we dat in één dag kunnen doen.

D: Snel..

S: Dus ja, dan komen er nog wat uitwerkingen achteraan, maar dat doe ik dan. Bijvoorbeeld op de achtergrond, en dat is netjes bundelen en netjes vormgeven. Maar aan het eind van de dag ligt de basale prioriteitenlijst klaar.

D: En de effecten van het klimaat, war haal je die vandaan? Het KNMI ofzo?

S: Ja, het KNMI heeft in 2006 de verschillende klimaatscenario's vastgesteld en die gebruiken we als uitgangspunt. En op basis daarvan proberen we in te zoomen op gemeentelijk niveau. In het geval van Drenthe was het toch wel gauw van ZuidOost-Drenthe, ZuidWest-Drenthe en Noord-Drenthe. En op kleinere schaal was eigenlijk niet mogelijk.

D: Dus dan had je niet echt op gemeentelijk niveau, maar..

S: Nou.. met name wat ik nog weet is dat de neerslag verschilt per regio. En de temperatuur of de zonnestraling dat dat eigenlijk vergelijkbaar is in Drenthe. En later heeft het KNMI sinds 2006 later nog weer een keer een nieuw rapport gemaakt.. het kost ons te veel moeite om deze nieuwe gegevens opnieuw te verwerken naar de adaptatiescan. Daar hebben we overleg over gehad met het KNMI van moeten we dat verwerken en toen heeft het KNMI gezegd: de basisrapporten van ons zijn goed en daar kan je mee werken.

D: Dan had ik de vraag of er verschil is met andere bureaus, of bent u dan echt het enige bureau die de adaptatiescan heeft ontwikkelt, en die dat toepast?

S: Volgens mij waren wij de enigen die het toepasten. In het consortium is het wel ontwikkeld, maar uiteindelijk is het consortium..

D: Consortium..?

S: Het ontwikkelconsortium was een samenwerking tussen Tauw, Builddesk, Ecofys en de WUR. En Ecofys is er in het traject uitgestapt, de WUR is er toen uitgestapt en daarom heeft

Buiddesk gezegd: we ronden het af. Buiddesk bestaat volgens mij op dit moment ook niet meer. Dus is er nu alleen nog maar Tauw. Ik ging weg bij Tauw en uiteindelijk heb ik een project.. ik heb het gewoon meegenomen en ben het gewoon gaan uitvoeren.

D: Ja ze zeiden al bij Tauw dat de werknemers die er mee werkten weg waren gegaan. Dat was jij dus.

S: Ja, en nog iemand anders. Die is toen geëmigreerd naar Spanje, waar ik mee samenwerkte. Ja en andere mensen hebben met dit onderwerp weinig feeling. En als je het niet zelf ontwikkeld hebt, dan trekt je dat ook niet zo aan..

D: Welke kenmerken kwamen sterk naar voren in de gemeenten in Drenthe? En dan zegmaar qua resultaten, maar ook qua klimaatgevolgen. Je hebt net regen genoemd, maar..

S: Dan pak ik even de adaptatiescan van Noordenveld erbij. Het uitgangspunt was het klimaateffectsschetsboek waar de KNMI-scenario's in zitten. En dan in de presentatie legden we uit wat de primaire veranderingen waren. Dat was de stijging van de gemiddelde temperatuur, neerslagtoename in de winter. Neerslagtoename in de zomer, maar dat is wel afhankelijk van het type scenario. Dat is alleen bij de plus-scenario's. En neerslagtekort in alle scenario's. Neerslagtekort is dat je vochttekort krijgt, dat er gewoon té weinig neerslag is..

D: .. en dat de bodem uitdroogt..

S: ..waardoor de bodem uitdroogt, waardoor droogteverschijnselen optreden. Waardoor je dus extra wateraanvoer moet doen via de sloten en de kanalen. En extremen nemen toe en dat past bij dit verhaal. Want dan krijg je dus hevige buien, maar ook de droogtes in met name Noord-Drenthe nemen dus óók toe. Dus de perioden van extremen. Door dat te vertalen.. Vervolgens hebben we dus vanuit het klimaateffectschetsboek verschillende dingen geselecteerd voor de periodes en geprobeerd dat overzichtelijk te maken. Gecombineerd met een hoogtekaart.. En dan krijg je.. ja dit werd gebruikt in een presentatie om mensen te laten zien wat er kan gebeuren [*laat afbeelding zien met overstromende riolen*]. Dus hier zijn de secundaire verschijnselen van dat overal wateroverlast en de gemiddelde temperatuur ook toeneemt [*laat tabel zien*] En daar kun je een probleem van maken, maar je kan er ook kansen van maken. En de grondwatersystemen gaan fluctueren. En als je kijkt naar het stedelijk gebied dan is met name die wateroverlast in het stedelijk gebied, daarover zie je nu de afgelopen jaren steeds meer de ontwikkeling dat dat in de projectontwikkeling wordt mee genomen.

D: Omdat dat verhard gebied is..

S: Precies. En de watertoets van het waterschap is daar een belangrijk onderdeel in dat getoetst wordt of het verhard oppervlak en het oppervlaktewater met elkaar overeenkomt. Of er voldoende capaciteit is. En deze lieten we altijd zien [*laat afbeelding zien waarop de temperatuurverschillen tussen stedelijk gebied en open landschap worden weergegeven*] Dat speelt eigenlijk niet in Drenthe, misschien in Emmen. Dat is een toename van de temperatuurgradiënt van de temperatuur in stedelijk gebied, ten opzichte van het landelijk gebied. En dan moet je echt dichtbebouwd stedelijk gebied hebben. Nouja, dat heb je.. in een paar plekken heb je dat in Drenthe. Dit was toen nieuw, daarvan zie je nu dat door meer en meer onderzoek, ook in Nijverdal, dat deze cijfers steeds nauwkeuriger worden.

D: Ja, want drie graden verschil is best wel veel [*verwijzing naar de afbeelding*]

S: Ik heb een paar week terug in Groningen meegemaakt dat we vanuit de oostkant Groningen inreden.. Buiten de stad was het 20 graden, in het centrum van de stad bij het UMCG was het 30 graden. En we rijden deze kant op, naar de westkant van de stad en het was hier weer 20 graden. Dat is een verschil van 10 graden.

D: Je hebt hier natuurlijk ook iets meer wind enzo hè?

S: Ja. Moest veel onderzoek doen naar het gemiddelde, dat is hier een overzicht van. Dit lieten we vervolgens zien wat de effecten waren in landelijk gebied en de effecten in de natuurgebieden (*laat lijst zien*). En het gevolg, het effect van verdroging kan zijn: een

verandering van de biodiversiteit. Vervolgens vertalen we dat naar een aantal sectoren. En dan krijg je de slag naar de adaptatiescan.

D: Dan heb je dus eerst de problemen uiteen gezet en dan kijk je daarna naar de mogelijkheden voor aanpassen.

S: Ja.

D: Dus de eerste stap is dan dat je presenteerde aan de gemeente en dan ging je samen met de gemeente nadenken over mogelijkheden.

S: Ja.. dit was op 20 januari gedaan.. Dit was het programma van de dag geweest (*laat programma zien*). Dit was Leek/Roden, dit was een grote groep, goede opkomst. We beginnen om 9:00 en het was de bedoeling dat we om 16:30 zouden afsluiten. Wij hebben drie rondes gedaan met alle deelnemers. De eerste ronde was drie kwartier en dan gaan de tweede en de derde ronde gaan elke keer sneller. Het effect van de eerste ronde.. dan gebruikten we de lunch om een eerste analyse uit te voeren, gaven we een snelle terugkoppeling zodat mensen ook wisten: 'waar zijn we nu mee bezig en waarom doen we dat'. En daar kwam dan elke keer hele leuke informatie uit, wat mensen dan weer mee konden nemen in hun tweede en derde ronde. En de samenstelling van die rondes varieert steeds. Ik geloof dat hier meer dan twintig mensen waren.. Dus je kunt je indenken dat je drie rondes kunt doen met groepjes van twee en dat je dat elke keer kunt variëren, zodat je afwisselende samenstelling krijgt. Dat zorgt er dan ook voor dat je van je prioriteringen ook steeds een andere lijsten krijgt, die je moet samenvoegen.

D: Ja. Mooi systeem. En dan aan het eind van de derde ronde liet je zien wat de uitkomst was van die drie rondes?

S: Ja, nee.. We hadden vaak een kwartier, halfuurtje nodig om de gegevens uit te werken en op basis van die uitwerking konden we dan de eerste terugkoppeling geven. En daar ontstond dan ook even de discussie met de deelnemers van: zit er nu iets in van wat wij wel constateren, maar is dat iets wat klopt in hun beleving of is het iets dat aangepast moet worden. Dus je kon heel snel resultaten laten zien.

D: Dat is mooi. Dat is een groot voordeel hiervan.. De resultaten van de uitgevoerde adaptatiescan, vind u die ook bruikbaar voor de opdrachtgever? Zijn er zegmaar echt veranderingen uit voort gekomen?

S: Nou die laatste vraag.. Ik weet niet of er veranderingen uit voortgekomen zijn. Dat is het nadeel van een adviseur soms. Die komt binnen en die doet zijn werk en die legt zijn rapport neer, vervolgens ligt het daar. Dus ik weet niet wat voor effect het heeft gehad.

D: Okay, dan moet ik dat maar navragen aan de gemeenten zelf.

S: Ja.

D: Maar u denkt wel degelijk dat ze er iets mee gekund hebben?

S: Ik zit even te zoeken.. Kijk (*laat tabel zien*). Wat wij namelijk deden.. Dit is de sector die van toepassing is.. dat we veiligheid euhh.. en veiligheid is bijvoorbeeld meer ruimte voor water creëren.. dit zijn het aantal mensen die er op gestemd hebben, aantal selecties.. En dit zijn het aantal sectoren waarin de maatregel van toepassing is. Door die twee met elkaar te vermenigvuldigen krijg je een getal (*C*)

D: Dus A is het aantal mensen en B is het aantal sectoren..

S: .. A is het aantal mensen die het geselecteerd hebben, dus het aantal malen dat het aangevinkt is..

D: Mensen die vonden dat veiligheid belangrijk was.

S: Ja.. veiligheid en dan met name het criterium van meer ruimte voor water creëren

D: En dan 7 (*getal uit kolom B*) was het aantal sectoren waar die 19 mensen (*getal uit kolom A*) uit kwamen?

S: Het aantal sectoren waarin de maatregel effect heeft. En door dat met elkaar te vermenigvuldigen krijg je dus de urgentielijst. En het is natuurlijk interessant om een

maatregel toe te passen, die in zoveel mogelijk sectoren van toepassing is. Want dan heb je de belangrijkste dubbelslag. Deze lijst in principe, als ze bij hun projecten deze lijst hebben meegenomen in de toetsing van: ‘bij nieuwe projecten, zit dit er in?’. Als je het beheer van de openbare ruimte, of de openbare ruimte moet heringericht worden, voldoet die aan dit lijstje? Kan ik hier een aantal dingen afvinken die er in meegenomen zijn? Als dat gebeurd is, dan heeft de adaptatiescan zijn waarde bewezen. Als dat niet gebeurd is, dan krijg je in de loop van de komende jaren dat de openbare ruimte in gebruik is, ontstaan er problemen. En dan moet je het achteraf oplossen.. En het doel van de adaptatiescan is de bewustwording en vooraf de problemen te tackelen.

D: Ja precies.

S: Heb je hem zelf al gebruikt?

D: Nee, ik heb hem zelf nog niet gebruikt, nee.

S: Nee, het is ook een.. euhh.. We gebruikten, dat zag je net ook in het programma, een behoorlijke tijd voor de introductie om even uit te leggen hoe het werkte. Iedereen kan in principe gebruik maken van de NAS (*Nationale AdaptatieScan*). Dat is gewoon een website en je kunt daar inloggen. Je kunt ook gewoon als gast inloggen, dus beide mogelijkheden zijn aanwezig. Je kunt er gewoon mee spelen en door dat een paar keer te doen begrijp je hem ook wel. En nu vandaag met het verhaal erbij.. Ik denk dat je hem ook wel kunt gebruiken.. Want ik kreeg commentaar van mensen die er vooraf mee hadden zitten spelen van: ik snap er niks van, ik weet niet hoe het werkt. En met de toelichting erbij kwamen de mensen dan wél een stap verder. Wat wij namelijk deden is.. In het model kun je een aantal keuzes maken, op basis van die vier KNMI-scenario's.. In de rapportage vind je dit terug, dit zijn keuzes die gemaakt zijn op basis van regionale criteria.. Vervolgens krijg je in “mijn wereld” een keuze van factoren, welke factoren zijn in jouw project van toepassing? Dat is dit rijtje zegmaar (*wijst rijtje aan*). En dan krijg je de actoren waar je op kunt selecteren.. dat zijn zegmaar de vier bestuurslagen inclusief het waterschap, al is dat geen bestuurslaag. En vervolgens krijg je de maatregelen die op basis van die selectie allemaal mogelijk zijn. Nou dan krijg je een aantal pagina's..

D: Ja, dat zijn er niet weinig!

S: Hier vind je dus de sectoren terug. Hier vind je de gevolgen en hier vind je de maatregelen. Dan heb je dus ook een categorisering. Wat je dan vervolgens ziet is dat waar een pijltje omhoog staat is een toename van het risico, pijltje naar beneden is afname. En de verandering in de gevolgen waar een vraagteken staat, dat is nog niet gekwantificeerd. Die informatie is niet bekend, dus dat verdient nadere aandacht. Dat kan dus beide kanten uitwerken. Als je hier kijkt, hier zie je geselecteerde maatregelen (*de onhandig geprinte tabel*) maar hier zie je dus de sectoren (bebouwde omgeving, bedrijven niet eerder genoemd, energiesector, gezondheid en welzijn, landbouw en natuur, openbaar bestuur) en hier zie je dus wat mensen allemaal geselecteerd hebben aan maatregelen (*linkse kolom*).

D: Veel rondjes bij natuur.

S: (*verdere beschrijving/uitleg van de tabel*) Veel bij Natuur. En dat is ook verklaarbaar, want in de structuurvisie van Leek/Roden staat een heel groot ontwikkelingsgebied voor natuur. Dus er waren meerdere mensen die vanuit die optiek... En waterbeheer en kustbeheer, nou kustbeheer speelt niet in Leek/Roden, maar waterbeheer wel. Dit zijn dus al die maatregelen, hier zie je hoe dat aangevinkt is. De mensen konden ook terug lezen wat voor effect dat had. Als je dit er dan bijpakt dan zie je wat de echte gevolgen zijn. ... Wat we in de presentatie hebben verteld staat in de voorbereiding in het document.

D: Nog een best groot slagwerk.

S: Ja. En we hebben nu een hele grote serie gedaan.. Wat ik denk dat heel lastig is voor de gemeente, is dat het een integrale aanpak is, een integraal document. Dus het is heel lastig voor een gemeente, binnen een gemeentelijke organisatie, om iemand aan te wijzen die hier

verantwoordelijk voor is. Er zitten sectoren bij elkaar in gesprek en we hebben meegemaakt dat mensen aan tafel zaten en dat het voor het eerst was dat ze met elkaar in gesprek kwamen. Zij konden elkaar ook helpen in project en ontwikkeling. De toegevoegde waarde van de NAS werd meteen aangetoond. En dat is het lastige van integraal werken: dan moet je communiceren met elkaar.

Scan op zichzelf

D: Dan is de volgende vraag of u vindt dat er voordelen zijn van het gebruik van een dergelijke ex-ante evaluatiemodel boven een ex-post methode? En dat is dan met betrekking tot het verkrijgen van klimaatbestendigheid.

S: Dan moet je even toelichten wat je bedoelt met ex-ante en ex-post.

D: Ex-ante is zegmaar een evaluatiemethode voordat je dingen uitvoert. En met ex-post bedoel ik dus echt als je een project hebt uitgevoerd en dan achteraf gaat kijken van: wat is het effect er van geweest?

S: Eeuhh..

D: Dit is duidelijk er voor?

S: Dit is er voor. Maar in de ontwikkeling van de NAS was de opzet om beide mee te nemen. We zijn gekomen tot versie 1 en versie 2 is nooit ontwikkeld, hebben we de financiering niet voor rond gekregen. Je maakt vooraf prioriteitenlijsten en deze neem je mee in je beleids- of projectuitvoering. De gedachte was, dat zit in de adaptatiescan zelf, de digitale omgeving, daar kun je via een envelopje op- en aanmerkingen toevoegen. Daarbij was het met name de bedoeling dat je de kennis die je had opgedaan bij projecten waar je eerder bij betrokken was en de oplossingsmogelijkheden die je daarbij ontdekt had, dat je die zou toevoegen aan de adaptatiescan. Door die toevoeging zorg je dat je ex ante en ex post beide eraan toevoegt. We hebben nu van de provincie Drenthe ongeveer alle gemeentes gehad. Als we die gegevens actief zouden gaan verwerken in het systeem, zou de database enorm groeien, waarmee een andere gemeente die deelneemt, de ervaring van bijvoorbeeld de gemeente Meppel direct kunnen overnemen.

D: Dus dan kun je de ervaring van de ene gemeente toepassen op de andere?

S: We noemen dit de wikipedia-omgeving. Het is spannend als je in een wetenschappelijke omgeving zit en op basis van praktijkgegevens informatie toevoegt, omdat deze wetenschappelijk niet is getoetst. Het is wel praktijkinformatie waar gemeentes naar op zoek zijn.

D: Ik heb een soort tabel gemaakt, maar daarin heb ik eigenlijk ook het idee, dat als je dit zo in elkaar hebt gezet en je hebt de klimaatscan, dan kijk je eigenlijk of je plannen goed zijn. Deze kun je dan aanpassen daaraan. Ex ante en ook een soort ex post, dus een soort cyclus tot klimaatbestendigheid.

S: Dat niveau van klimaatbestendigheid, dat was altijd een discussie van: ga je dat bereiken. Wanneer ben je klimaatbestendig? Daar is altijd veel discussie over geweest, want je kunt nooit klimaatbestendig worden. Daarom is de circulaire gedachte en de ontwikkelgedachte in het systeem zo belangrijk, want het klimaat en de kennis ontwikkelt. Door de kennis eraan te blijven toevoegen, ontwikkelt de adaptatiescan zich continu.

D: Dus je zou adviseren om elk jaar een adaptatiescan te doen?

S: Binnen gemeentelijk beleid heb je vaak een cyclus van vier jaar en binnen die cyclus zou je de scan ook kunnen doen. Eén keer in de vier jaar zou goed zijn. Je ziet dat de kennisontwikkeling binnen de KNMI, Ruimte voor Klimaat en Kennis voor Klimaat zich met enorm tempo ontwikkelt. Dit zorgt ervoor dat je de informatie ook moet verwerken en moet toevoegen. In die laatste slag zijn we nog niet geslaagd.

D: Omdat de financiering is gestopt?

S: Ja, het kost natuurlijk een vermogen om die data te verwerken.

D: Man-uren etcetera?

S: Ja.

D: Is naar uw mening de adaptatiescan wel een geschikt middel om klimaatbestendigheid in beeld te brengen en denkt u dat het voldoende accuraat is omdat er gebruik wordt gemaakt van globale gegevens?

S: Ja, het hangt er vanaf wat het niveau is. Als je het wilt toepassen op projectniveau en je wilt de ontwikkeling of renovatie van een wijk, vertalen naar de opvangcapaciteit voor water, dan is dit geen geschikt instrument. Dan zijn er andere instrumenten die wél geschikt zijn. Dan kom je op de watertoets en allerlei andere instrumenten.

D: Dit is echt meer op het niveau van verandering in beleid van een gemeente of provincie?

S: Ja, dit is één van de stappen op dit moment van uitvoering. Voor de uitvoering heb je draagvlak nodig. Samenwerking binnen de gemeentelijke organisatie. Daar is dit instrument heel geschikt voor. Dit is niet geschikt om in de woningbouw op de vierkante meter nauwkeurig uit te rekenen. Daarvoor moet je dit niet willen toepassen.

D: U hebt gezegd dat u niet weet of het echt is toegepast in het beleid van de gemeente, maar u vindt het dus wel geschikt om de klimaatbestendigheid te verbeteren?

S: Ja. Het is toegepast bij projecten als het opstellen van structuurvisies (gemeente Noorderveld), bestemmingsplan buitengebieden (Volgens mij Coevorden), bedrijventerrein zoals gemeente Emmen. In gemeente Assen hebben we gesproken om het toe te passen bij een groot natuurontwikkelingsproces, om daar de scan toe te passen, maar dit is op het laatste moment niet doorgegaan. Per niveau, als je het toepast rondom een project als het bestemmingsplan buitengebied, dan kun je heel goed inzoomen, als we praten over een periode van tien jaar, dat je in die tien jaar maatregelen moet nemen. Als je dan iets ontwikkelt in je buitengebied, moet het wel klimaatbestendig zijn. Of je moet streven naar klimaatbestendigheid. Daarvoor is de NAS een goed instrument.

D: De klimaatbestendigheid. Eigenlijk is dat in feite adaptatie, omdat je je neerlegt bij de gevolgen en robuustheid wilt creëren voor die gevolgen. Is de adaptatiescan een instrument dat zich alleen richt op adaptatie- en aanpassingsmogelijkheden, of ook op mitigatiemogelijkheden. Dat je in de scan bijvoorbeeld zet als je dit en dit en dit mindert, dan zijn deze gevolgen minder ofzo?

S: Dat is een grijs gebied tussen die twee termen. Volgens mij zit bij de maatregel voor het realiseren van groene daken er in. Dit draagt bij aan een groene woonomgeving. Dat is een mitigerende maatregel. Maar een groen dak creëert ook een gunstig waterbeheer en een koele woonomgeving, dus kun je zien als een adaptieve maatregel, maar reduceert ook het energieverbruik van koelinstallaties. Daarmee is het weer een mitigerende maatregel. Daar zit een overlap in. Bij groene daken is dit een duidelijk voorbeeld en zo zijn er meer dingen waarvan men denkt: is dit nu mitigatie of adaptatie? Volgens mij hebben we wel eens tegen mensen gezegd dat mitigerende maatregelen slechts een adaptieve oplossing zijn.

D: Okeeee..

S: Wij richten ons in Nederland, dat is ook een belangrijk onderdeel, heel sterk op mitigatie. Adaptatie is een woord dat op een bepaald moment niet meer mocht worden gebruikt, alleen nog bij waterbeheer. Maar dat is een politiek-emotionele discussie geworden waar je buiten moet blijven omdat we een rationele discussie willen houden.

D: Vandaar dat we het een adaptatiescan noemen, haha.

Denk je dat de adaptatiescan het meest geschikt is voor klimaatbestendigheid, of zijn er andere even geschikte of meer geschikte methoden? Wat is de meerwaarde van de adaptatiescan ten opzichte van andere evaluatiemethoden?

S: De belangrijkste meerwaarde is dat hij toepasbaar is voor mensen die geen kennis hebben van klimaatsveranderingen.

D: Die krijgen gewoon uitgelegd hoe het werkt?

S: Ja. Het is altijd zoeken naar het kennisniveau van de deelnemers en van de gemeente waarbij je aan de slag gaat, maar ik vind het het allerbelangrijkste dat mensen die niet in de 'klimaatscene' zitten, hiermee kunnen werken. Daarmee creëer je begrip, je haalt het uit het bolletje van alleen maar mensen met kennis uit het vakgebied. Je haalt het uit het vakgebied van het klimaat en daarmee laat je zien dat we het hebben over praktische maatregelen en zaken waarmee je inspeelt op dingen die gaan veranderen.

D: In tegenstelling tot de klimaatscan heb je natuurlijk de gevolgen er bij in. Vind je de snelheid van het resultaat ook een positief punt van de scan, of is dat niet erg belangrijk?

S: Ja, maar het klimaatseffectsschetsboek geeft ook heel snel informatie. Die vertaalt het niet naar de maatregel die je kunt nemen, maar laat alleen zien wat er gaat gebeuren. Dan heb je.. dat is het cement van de WUR (*overlegd een boek*). Alles wat hierin staat, dat maakt het interessant. Alle verschillende modellen die er zijn.

Het Ruimte voor Klimaat was onze opdrachtgever voor de adaptatiescan. Tijdens het Kabinet Balkenende zijn er zoveel miljoenen ter beschikking gesteld om in te spelen op de klimaatveranderingen. De stichting Ruimte voor Klimaat was daarbij één van de belangrijkste spelers die dat zou moeten najagen. De stichting heeft veel verschillende dingen georganiseerd. Als je de klimaatseffectsatlas en de adaptatiescan, als je die twee in elkaar zou schuiven, dan zou je het instrument in één keer te pakken hebben. Mensen bij de WUR in Wageningen hebben een geografische module ontwikkelt waarin je de klimaatseffectatlas op een geografische module van toepassing verklaart.

Dan krijg je een tafel en daar staat dan een pictogram met de maatregel bij: dit gaat daar gebeuren. Dit pictogram heeft te maken met bijvoorbeeld veiligheid, één van de verschillende sectoren.

D: Maar niet wat de aanpassingsmogelijkheden zijn?

S: Nee, dat was de beperking daarvan. Geen database aan verbonden met de maatregelen. De database zit wel weer in de NAS. Als je die twee in elkaar vervoegt, de NAS en de klimaatseffectatlas, dan krijg je een GIS op het schaalniveau van Nederland, verbonden met maatregelen. Dat vereist enorme IT-infrastructuren en noem maar op. Daar heeft niemand zich aan willen verbranden.

D: Het idee is mooi.

S: In feite ligt het fundament. Als de economie weer aantrekt, of als er klimaatrampen voordoen..

D: Dan krijgt het prioriteit.

Zijn er in jouw ogen nog andere zwakke punten in de adaptatiescan?

S: Een zwak punt is dat het natuurlijk een momentopname is. Het is geen instrument dat je met burgers kunt gebruiken.

D: Alleen voor ambtenaren.

S: Op beleidsniveau moet je het toepassen. We hebben het een keer in het bedrijfsleven toegepast. Zij konden ermee omgaan, maar dat kwam ook omdat iemand in de overkoepelende organisatie op beleidsniveau met ze praat en weet te schakelen. Maar om dit met ondernemers of met burgers te doen om te kijken wat je in je eigen omgeving kunt doen, dat was destijds wel de bedoeling, daarvoor is het te complex.

D: Beter op gemeentelijk niveau en dat die dan probeert consensus te bereiken met de bewoners?

S: Ja. Een ander punt dat tegelijk sterk en zwak is: Als je dit toepast in een groep waarin het kennisniveau heel hoog is, dus waterbeheer, veiligheid, gerelateerd aan klimaatbestendige maatregelen, dan verliezen mensen het vertrouwen in het instrument. De maatregel blijft op een bepaald niveau hangen, terwijl de mensen in hun werk een verdiepingslag hebben gemaakt.

D: Aanpassingsvermogen. Het is een gemiddeld niveau, zodat mensen die er helemaal niets van weten het ook kunnen begrijpen.

S: Ja. Daarmee zeg ik dat het bijdraagt aan begrip, ontwikkeling en draagvlak voor klimaatbestendige maatregelen. Dat moet je doen op een niveau van de generalisten. Misschien met een politieke omgeving, maar je moet het niet met de specialisten gaan doen. Die moeten het voeden met informatie, die moeten hun kennis daarin delen. En die specialisten raken gauw verveeld.

D: Dan zou je het dus eigenlijk met mensen met minder kennis kunnen doen en vervolgens per globale oplossing de specialisten erbij te halen die het verder uitwerken?

S: Ja. Dan krijg je de uitwerking op projectniveau en daar zet je de kennis van de specialisten in.

D: goed systeem.

De uitvoering op projectniveau, nog verbeterpunten?

S: Ja, weet ik eigenlijk niet. Door de workshops in een dag(deel). Tijd beperkt. Waar je om moet denken is dat de tijdsdruk heel hoog is. Zo weinig mogelijk tijd met de hele groep besteden. Het was wel elke keer een strijd om te zorgen dat je eigenlijk drie rondes moet doen.

D: Komt het ook wel eens voor dat je na drie rondes nog niet tevreden was en er nog een ronde bij deed?

S: Nee. 3 rondes was goed. Dan trad er ook weer iets van verveling op bij de deelnemers. Als je het drie keer hebt gedaan, dan verwaterd de discussie over de interpretatieverschillen. 2, 3 rondes is goed.

D: Over de toepassing van de scan. Bent u door de provincie benaderd, of door de gemeentes zelf? Heeft u opdracht gekregen van de provincie om gemeentes te benaderen, of kregen de gemeentes opdracht van de provincie om u te benaderen?

S: Ruimte voor Klimaat organiseerde bijeenkomsten waarbij ik moest presenteren. In de ontwikkeling hebben we samengewerkt met de gemeente Hoogeveen. De provincie Drenthe raakte erbij betrokken en wilde iets vergelijkbaars organiseren. Uiteindelijk heeft de provincie Drenthe ons toen opdracht gegeven om te zorgen voor werving van deelnemers, want wij vinden het belangrijk dat dit gebeurt. Gezamenlijk zijn er toen bijeenkomsten georganiseerd in Drenthe om dat op te pakken en de werving naar de gemeente toe heb ik toen zelf gedaan.

D: De rol van de provincie was dus beperkt: Opdrachtverstrekking.

S: Ja. In het begin had de provincie misschien nog de gedachte het te organiseren en de gemeentes te laten meedoen, die schuiven wel aan. Dat was niet het geval. Toen heeft de provincie de bal bij ons gelegd en zeiden: Wij faciliteren, maar we gaan het niet meer organiseren.

D: ik heb begrepen dat de provincie wel financierde voor de gemeentes om het aan te moedigen.

S: Ja.

D: Maar daarnaast was de relatie tussen provincie en gemeente niet sterk voor zover jij weet? Zit niet veel communicatie tussen?

S: Nee. Ik had de gesprekken met de gemeente. Ik legde uit dat er samenwerking was met de provincie. Op het moment dat ik bij de gemeente kwam, werd de naam van de provincied medewerkers genoemd: Rein Bouwer en Willem Huizing. Dat zijn bekende namen en soms werd er naar hen teruggekoppeld. De constructie was wel zo dat ik de facturen naar de gemeente stuurde en dat de gemeente er geld voor kreeg van de provincie. De provincie faciliteerde voor de gemeente. De gemeente moest wel zelf opdracht geven. Want als je als provincie tegen een gemeente zegt: Er komt een adviseur bij jou en die mag wat doen, wij betalen, dan gebeurt er niks. Ze moesten zelf opdracht geven. Sommige gemeenten hadden

ook toestemming nodig van een college om die stap te mogen zetten. Dat ging natuurlijk gemakkelijker omdat de financiering vanuit de provincie kwam.

D: Terugkoppelen naar de provincie of?

S: Wij zorgden voor de rapportage naar de provincie en gemeente. Bij bezwaar kon je terugkoppelen naar de provincie.

D: Denkt u dat dit systeem goed werkt, of dat het beter had gekund?

S: Zoals ik in het begin zei, op een bepaald moment was er sprake dat de Eerste Kamer met een adaptatiebrief zou komen, waarin adaptatie als verplichting in het provinciaal of gemeentelijk beleid zou komen. Welke is mij niet duidelijk geworden. Daarmee leg je een verplichting op dat je als gemeente de adaptatieactiviteiten in beeld moet brengen.

Verplichtingen werken niet in Nederland (dan moet er ook geld bij). Maar aan de andere kant: toen het geld niet kwam en de gemeente moest bezuinigen door economische ontwikkelingen, is ook de adaptatie direct van tafel gegaan. Er wordt wel wat gedaan aan mitigatie, met dat onderwerp kun je nog wel mee scoren. Je kunt wel zonnepanelen leggen en allerlei andere activiteiten doen. Dat spreekt nog wel aan. Maar de adaptatiemaatregelen worden eigenlijk niet toegepast, dat zie je in allerlei gemeenten. Het zijn grote projecten als Ruimte voor de Rivieren en Deltaprogramma water die doorgaan, want daar zijn middelen voor. De rest van de projecten ligt stil.

D: Omdat het niet populair genoeg is?

S: En er is geen geld voor.

D: Haha mooi systeem is het hier in Nederland hè?

S: Ja.. We betalen liever achteraf de kosten, dan vooraf de besparingen.

D: Nog een slotvraag: Kun je ten slotte nog je mening over (het gebruik van) de adaptatiescan samenvatten. Vind je dat het een geschikt instrument is etc? Je mening?

S: De nationale adaptatiescan is een goed instrument voor het stimuleren van bewustwording en stimuleren van het nemen van maatregelen, voorbereidend op de klimaatveranderingen die eraan zitten te komen. Dit is een continue proces. Daarvoor heb je een dynamische omgeving nodig. De NAS in zijn digitale vorm is daarvoor een dynamische omgeving. Laagdrempelig, kunt het toepassen op elk niveau, is een interessant instrument om mee te nemen in de gereedschapskist van alle instrumenten die er al zijn.

D: Hartelijk bedankt etc.

S: Graag gedaan.

Interview met Harry Kiers van gemeente Hoogeveen. Afgenomen door D.C. van Harten Locatie: Hoogeveen. Datum: 23-05-2013

D: Wie bent u? Als u zichzelf even kan introduceren..

H: Ik ben Harry Kiers en ik voer eigenlijk het klimaatbeleid van de gemeente Hoogeveen uit. Energiecoördinator, beleidsmedewerker, daar komt het eigenlijk op neer. Ik bestrijk een heel breed terrein. Nu wil ik niet zeggen dat ik alles zelf uitvoer, dat zou allemaal veel te veel worden.

D: Maar je begeleid alles.. je dirigeert?

H: Ja. Ik probeer dingen weg te zetten binnen de gemeente.. Omdat we qua energiebeleid gesteld hebben dat de gemeentelijke organisatie in 2020 neutraal moet zijn. Daar heb je allerlei afdelingen voor nodig, allemaal mensen zouden daar ook zelf acties moeten gaan doen. Dat zelfde geldt voor het energiebeleid en ook het adaptatiebeleid. Dus dat is bij ons twee stromingen. Het terugdringen van de CO₂-uitstoot en het aanpassen aan de CO₂-uitstoot om het zo maar even plastisch te omschrijven. Daar probeer ik hier invulling aan te geven, binnen de gemeente en binnen de gemeentelijke organisatie.

D: En dan is de adaptatiescan onderdeel van het adaptatiebeleid?

H: Ja. Met de adaptatiescan hebben we inzichtelijk gemaakt wat de effecten voor Hoogeveen zijn. Welke effecten kunnen hier optreden door de klimaatverandering? En vervolgens wat moet je er dan mee, wat kun je er dan mee? Daar proberen we dan langzamerhand invulling aan te geven.

D: Hoe bent u in aanraking gekomen met de adaptatiescan? Dus wat is de aanleiding geweest..

H: Aanleiding is de downburst die we hier gehad hebben in 19.. Nou ben ik de datum even kwijt..

D: Downburst?

H: Downburst. Dat zijn valwinden, heftige onweersbuien, valwinden met slagregens. Dat heeft hier in Hoogeveen heel veel schade aangericht. Het is wetenschappelijk nooit vastgelegd dat dat te maken had met klimaatverandering, maar het is wel als zodanig hier ervaren. En dat is voor de wethouder destijds aanleiding geweest om te kijken van: wat gebeurt er allemaal op het klimaatgebied en wat kunnen we daarmee? Toen zijn we met BuildDesk in aanraking gekomen, die dus een adaptatiescan hadden. Toen kwamen we erachter dat BuildDesk samenwerkte met Tauw en daar werkte Jacob Klaas Star destijds. Toen zijn we er toe gekomen om hier een scan te laten uitvoeren. Willem Huizing van de provincie was er mee bezig.. In welke volgorde allemaal weet ik niet meer precies hoe dat gegaan is. Volgens mij waren we de eerste gemeente in Drenthe die zo'n scan heeft laten maken. Vervolgens is de provincie ermee aan de slag gegaan, of dat liep al.. dat weet ik niet precies. Maar op provinciaal niveau was men bezig en naar aanleiding van deze scan hebben we ook getracht andere gemeenten die scan te laten uitvoeren.

D: Een beetje stimulatie?

H: Ja. We vervullen wel een stimulerende rol daarin.

D: Ik had inderdaad al begrepen van meneer Star dat jullie de eerste waren. Dat jullie zelfs een beetje hebben meegewerkt aan de ontwikkeling er van.. Waarom is er eigenlijk gekozen voor de adaptatiescan als instrument? Want er zijn natuurlijk nog andere, zoals de klimaatscan of het klimaateffectschetsboek of iets in die richting..

H: Ik moet eerlijk zeggen: destijds was, voor zover mij bekend was, dat de enige beschikbare waar men mee bezig was om te ontwikkelen. Want die scan moest nog ontwikkeld worden eigenlijk. Daar hebben we aan meegewerkt. Zo moet je het eigenlijk zien, het was nog in een opbouwfase.

D: Maar het was niet bijvoorbeeld omdat je bij dit instrument meteen kan zien wat de aanpassingsmogelijkheden zijn..?

H: Nee, ik moet eerlijk zeggen: die hele scan zoals die er is hanteren we eigenlijk ook niet. Dat wil zeggen: we weten wel wat voor effecten die scan.. of waar we rekening mee moeten houden. Het is niet zo dat we die scan daar neerleggen van; dit kunnen we doen, dat kunnen we doen. Eigenlijk hebben we dat wel in beeld, daar hoeven we de scan eigenlijk niet meer voor te gebruiken. Dat is wateroverlast, ziekten en plagen, hitte in de stad.. dan weet je wel hoe je dat kunt ondervangen.

D: Dus je hebt aan de scan wel gehad dat je duidelijk hebt gekregen wat de problemen zijn en ook eventueel oplossingsmogelijkheden, maar het is nu niet meer dat je het erbij houdt, maar dat je dat hebt opgeslagen..

H: In principe gaan we per gebied kijken welke adaptatiemaatregelen kunnen we hier toepassen, want elk gebied is weer anders. Dat is eigenlijk het verhaal. Dus het is niet zo dat we die scan individueel.. van dit rolt er uit en dat rolt er uit.. Zo gebruiken we hem niet, eigenlijk gebruiken we hem helemaal niet. Dus we nemen het mee in gebiedsontwikkeling.. waar ik nu wel mee bezig ben, maar dat moet allemaal nog. Bij de GPR-gebiedsontwikkeling worden ook de adaptatiemaatregelen in meegewogen. Dat is een hele afweging die je moet maken van wat je wel gaat doen in een gebied en wat je niet gaat doen. Dat zijn

milieuafwegingen, dat zijn economische.. het People Planet Profit verhaal, dat zijn gewoon afwegingen die je moet maken. En de ene keer kies je hier voor en de andere keer past een andere maatregel daar beter. Soms kies je daarvoor en soms is het gewoon te duur, om maar wat te noemen, en dan gaat het helemaal niet door. Dat is een beetje zoals het nu gaat. Maar ik zou er wel naar toe willen dat die GPR-gebiedsontwikkeling, dat dat een tool zal zijn waar ook de adaptatie meegewogen gaat worden.

D: GPR staat voor?

H: Gemeentelijke Praktijk Richtlijn. En die heb je voor duurzaam bouwen, maar die heb je ook voor gebiedsontwikkelingen. Die schijnt er ook te zijn. En dan heb je een totaalverhaal. Dus dan zit daar duurzaam bouwen in, de inrichting van kavels, hoe je de beplanting gaat doen.. Dus dat wordt een totaalverhaal.

D: En dan kan je daar de adaptatiescan bij in doen?

H: Ja. Nou, de scan er bij in.. Als het goed is wordt het meegewogen. Kijk, het belangrijkste is toch water. Dat is toch het belangrijkste punt nu, wateroverlast.. Nou dat wordt meegenomen.. Dat wordt hier sowieso al door de afdeling water, die zich daarmee bezig houdt, meegewogen. Voor de rest kijken we naar biodiversiteit, beplantingen.. Dan kunnen we kijken van: hoe hoog moet die beplanting om schaduweffect te krijgen om hitte in de stad enigszins te voorkomen. En al dat soort zaken meer..

D: Dus eigenlijk stel je gewoon het plan op en heb je in je achterhoofd een lijstje?

H: Ja, dat is het wel.

D: Star zei ook tegen mij, volgens mij zei hij dat ongeveer zo: als ze bij het maken van plannen enzovoort het lijstje er gewoon bij hebben, dan is voor mij de waarde van de adaptatiescan al bewezen.

H: Zo is het, zo moet je het gaan zien. Je weet wat voor effecten er zijn, dus heb je ook in je achterhoofd van: dit is hier toepasbaar, dit is hier niet toepasbaar. Maar anders gaat het gewoon aan je voorbij he? Zo moet je dat een beetje zien.

D: Gewoon een beetje inzicht.. Welke rol speelde u zelf eigenlijk in de uitvoering van de adaptatiescan?

H: Hoe bedoel je dat? De vraag is me niet helemaal duidelijk.

D: Bij het maken van de scan kwamen ze een dag langs, en dan gaan ze met rondes..

H: Ja precies. Ik was daar deelnemer in, ik was één van de deelnemers. Zo waren er van alle disciplines mensen uitgenodigd. En die hebben daar een invulling en een weging aan gegeven en allerlei dingen. Op die manier is het destijds gegaan.

D: Was u ook de contactpersoon van het adviesbureau hier?

H: Ja.

D: En u was ook degene die hun had aangesproken, had benaderd?

H: Ja, ik heb hun benaderd.

D: Dus ik heb wel de juiste persoon te pakken haha

H: Je hebt in die zin de juiste persoon te pakken ja. Het is wel heel wat jaartjes terug dus ik moet wel weer diep graven hoe dat ook alweer allemaal precies gegaan is haha

D: In welk jaar was het hier?

H: 2006.. 2007? Ik zit even te kijken wanneer die downburst hier geweest is. Dan was het kort daarna, een half jaar daarna denk ik. 2006, 2007

D: U was volgens meneer Star behalve bij de uitvoering van de scan ook betrokken bij de ontwikkeling ervan? Klopt dat?

H: Ontwikkeling is een groot woord, maar we hebben dat ontwikkeld ja met een hele groep mensen.

D: Door gewoon als eerste proefkonijn ofzo?

H: Ja daar komt het eigenlijk op neer.

D: Om te kijken of het werkte? En het werkte?

H: Ja. Ja.

D: Dus was uw aandeel eigenlijk gewoon kijken of het werkt en het idee was al helemaal gevormd door de adviesbureaus?

H: Daar hadden we ook echt wel inbreng in, want ook voor die adviesbureaus moest het nog echt ontwikkeld worden eigenlijk.

D: Die moesten weten wat voor sectoren er zijn ofzo?

H: Ja precies. Dus het is een beetje een wisselwerking geweest. Natuurlijk hadden zij het meeste.. hadden natuurlijk al heel wat voorwerk en alles gedaan, maar dat is wel een beetje een samenwerking geweest.

D: Noemde u dan ook bijvoorbeeld de mogelijke aanpassingsmogelijkheden ofzo? Dat ze die gingen gebruiken in hun toets?

H: Dan moet ik even nadenken. Tsja, dat weet ik eigenlijk niet. Kijk, je praat er met elkaar over. En zij passen dingen aan, ze krijgen het idee van: dit moeten we misschien aanpassen. Op basis waarvan dat dan precies gebeurt, durf ik zo niet te zeggen.

D: Dus u heeft voordat hij hier is uitgevoerd gewoon een paar keer een samenkomst gehad ofzo?

H: Ja ja, zeker. Dus het is een wisselwerking geweest. Zij moesten nog wat informatie hebben, maargoed.. die krijg je dan, of die krijg je net niet of je krijgt een bepaald beeld.. En zij hebben het aangepast uiteindelijk. Of niet..

D: Nou ga ik ook wat meer de rol van de provincie erbij betrekken. Speelde de provincie ook een rol in het proces van de uitvoering en de implementering van de adaptatiescan in uw gemeente? En als dat zo is, wanneer in het proces?

H: Nou, de provincie heeft het altijd gepromoot. Dus die heeft zeker een grote rol daarin gehad. Die heeft het gefaciliteerd. En als gemeente zijnde hebben we, omdat wij die scan gemaakt hebben, een beetje promotie gedaan zodat ook andere gemeenten dit belangrijk gingen vinden. In die zin heeft de provincie het echt wel willen uit gaan rollen en dat hebben ze ook gedaan.

D: Dus u heeft een beetje geprobeerd andere gemeenten er in te stimuleren. Ook de provincie?

H: Nou dat liep volgens mij een beetje gelijk op, maar dat weet ik niet meer helemaal zeker. Kijk, wie nou net het eerst was dat weet ik eigenlijk helemaal niet. Want de provincie was er ook mee bezig, maar de provincie ging meer over het landelijke gebied zegmaar.. En de gemeente gaat echt over de bebouwde kom, om het even plat uit te drukken.

D: De bouwplannen enzo.. Daarom is het ook logisch dat de gemeenten het uitvoeren.

H: Ja precies, nja de provincie ging meer over de landbouw en beken die door de hele provincie heen gaan zegmaar. Dus die hebben een andere kijk erop dan dat je specifiek in een stad hebt. Of een dorp, in de bebouwde omgeving.

D: U zei dat de provincie gefaciliteerd had? Daar bedoelt u mee: gefinanciëerd? Of..

H: Ja, financieel.. haha.. Nou toevallig niet de gemeente Hoogeveen, want wij hadden het al betaald, maar de rest van de gemeenten hebben destijds een financiële bijdrage gehad. En ze hebben bijeenkomsten georganiseerd. Dus de provincie heeft daar een grote voortrekkersrol in gespeeld.

D: Gewoon stimuleren?

H: Ja. En gemeente Hoogeveen heeft een stukje promotie gedaan voor de provincie, om andere gemeenten mee te krijgen. Zo moet je dat een beetje zien.

D: Gewoon een soort samenwerking?

H: Ja dat was een beetje een samenwerking.

D: Dus zou je dan zeggen dat de rol van de provincie van toegevoegde waarde is geweest?

H: Ja, absoluut.

D: Was er ook enige sprake van terugkoppeling naar de provincie ofzo?

H: Nou..

D: Van: dit zijn de resultaten en..

H: Ja, dat hebben we wel gehad.

D: En heeft de provincie daar nog wat mee gedaan?

H: Wat ze voor de gemeente inhóudelijk.. dat weet ik eigenlijk niet meer. Wat ik wel gedaan heb, kijk bij hun staat het in de structuurvisie en dergelijke en daar hebben we geprobeerd aansluiting in te zoeken. Dus dat het landelijke gebied en het stedelijke gebied op elkaar aan gingen sluiten. Wat was je vraag net weer, ben hem even kwijt.

D: Ik had het over of de provincie een regierol had danwel of er sprake was van terugkoppeling naar..

H: Ja, we hebben dat wel teruggekoppeld. Maar op een gegeven moment is de provincie er eigenlijk mee gestopt. Toen was het geen prioriteit meer, dat hele adaptatievraagstuk niet.

D: Bezuiniging?

H: Ja.

D: U zei al dat het een beetje anders ging dan bij andere gemeenten, omdat die eerst benaderd werden door de provincie

H: Ja.

D: Maar die werden dus allemaal gefinanciëerd. Hebben die ook allemaal teruggekoppeld of weet je dat niet?

H: Daar ga ik wel vanuit, maar daar ben ik niet altijd bij geweest. Dus dat weet ik niet, maar ik ga er wel vanuit. Dat moet haast wel, de provincie had de regie. Kijk, bij ons was die besluitvorming al lang geweest dus wij hadden de scan al. Dat is het enige verschil eigenlijk. Maar de provincie had de regie op dit gebeuren.

D: Ziet u verbeterpunten met betrekking tot de implementatie van de adaptatiescan? Nu is dat minder van toepassing bij jullie..

H: Nou dat is ook wel bij ons van toepassing hoor. Weet je wat het is.. Je moet het toch op de een of andere manier structureel maken. En dan is een tool altijd handig, want als je zegt: die tool hanteren we, dan ligt dat gewoon vast. Dan heb je een bepaalde inbedding gerealiseerd.

D: Dan is het duidelijk voor iedereen wat..

H: Ja precies. Want het lastige van de adaptatievraag is dat het overal zit, met heel veel mensen. Dus hoe krijg je dat georganiseerd? Dat is het hele lastige binnen een gemeente altijd. Dat zal bij andere organisaties niet anders zijn. Maar het zit bij allerlei afdelingen, het is persoonsafhankelijk wat iemand er van vindt of wat hij er niet van vindt.

D: Bedoel je dat het lastig is om alle afdelingen erbij te betrekken? Alle sectoren..

H: Nouja.. niet alleen het erbij te betrekken, dat wil nog wel een keer. Zo'n scan kan je iemand wel bij betrekken, dat lukt wel. Maar als die scan is afgelopen, wat gebeurt er dan? Ebt dat weer weg? Komt dat rapportje in de kast te staan? Of wordt dat ook omarmd en gaan we er gestructureerd mee aan de slag? En dat is een veel lastiger traject.

D: Dus eigenlijk is het bewerkstelligen van de kennis zélf niet moeilijk, maar om er vervolgens mee aan de slag te gaan..

H: Precies. Dat komt ook omdat het zo breed is hè.. Het omvat zo veel.

D: Ja, het is echt een samenwerking tussen alles.

H: Ja precies.. en wie legt er een bepaald gewicht aan iets? Daarom ben ik nu bezig te proberen.. het is nog op nulpunt, waar ik nog mee moet beginnen.. Ik ben bezig met de GPR-gebiedsontwikkeling als het goed is, is er ook GPR-bouw: gemeentelijke praktijkrichtlijnen voor het bouwen van een individueel pand zegmaar.. Om toch een tool te krijgen om enige houvast te krijgen bij de gemeente, dat het ook daadwerkelijk wordt meegenomen. Want ik zie het (of: zit) niet altijd bij een gebiedsontwikkeling.

D: Komt dat dan ook door de beperkte samenwerking dan? Of.. En dat je niet echt een vast model hebt waar mensen zich aan moeten houden..

H: Ja.. nou.. Kijk, de ene keer is afdeling zus er mee bezig, dan is er.. Dus er zijn wel mensen die er mee bezig zijn. Maar ik ben niet op de hoogte van elk plannetje dat ontwikkeld wordt. Dus ik weet dan ook niet exact of het wel of niet wordt meegenomen en wát er dan wordt meegenomen. Dan is het gewoon handig als je een tool hebt, waarvan je zegt: deze tool gebruiken we gewoon. Dan weet je dat het meegenomen wordt. En dat is ook wel handig van zo'n scan in principe. Alleen moet je wel die scan breder hebben om er een totale afweging van te krijgen.

D: Dus dan wil je eigenlijk de adaptatiescan breder, langer maken. Dat niet als de scan is afgelopen en uitgevoerd, dat het daarmee stopt..

H: Ik wil niet één scan voor dit hebben, één scan voor dat.. Dat ik 20.. [zijn telefoon gaat af] Waar ik eigenlijk naar toe zou willen is een totaalplaatje van de hele duurzame ontwikkeling. De adaptatie vind ik ook een vorm van duurzame ontwikkeling. Totaalplaatje wat ook in zijn totaliteit wordt gewogen.

D: Dus dat bij elke afdeling een soort van structuur ligt die ze aan moeten houden.

H: Daar komt het eigenlijk op neer.

D: Dus je bent in principe wel tevreden over de scan, alleen het gevolg.. na de scan..

H: Ja precies. De inbedding zegmaar, dat is een heel ander verhaal.

D: Okay, en..

H: Kijk je moet zorgen dat het niet een persoonsafhankelijk iets gaat worden. Als je een grote organisatie hebt, dan moet dat iets zijn dat gedragen is, dat gewoon vanzelfsprekend is. Dat is een lastige stap altijd.

D: Dat niet degene die het uitvoerd vindt van: 'dit is beter' en dat gewoon doet.. Wat vind u dan van het systeem met de connecties tussen gemeente en provincie? Dat de provincie een regierol heeft en de gemeenten financiële ondersteuning geeft en probeert hun daarmee te stimuleren om de adaptatiescan uit te voeren?

H: Dat vind ik opzich heel goed. Alleen zou het daarmee niet moeten eindigen. Maar goed dat ligt ook weer aan de bevoegdheden natuurlijk. Je hebt provinciale bevoegdheden en gemeentelijke bevoegdheid. En dan kun je een scan doen en daar komt iets uit.. maar de volgende stap is dat je moet zorgen dat het ingebed wordt in organisaties. Dat het vastgelegd wordt: op die en die manier werken we. En dat is altijd lastig.

D: Beleid hè?

H: Beleid en uitvoering. En dat mensen dan ook daadwerkelijk dingen doen, weet je..

D: Ja. Mensen zijn koppig

H: Ja, nouja.. koppig.. haha. Maar dat is dus een heel proces waar je door heen moet. Misschien is dat al wel een proces.. en ja, dat groeit. Dat is net als met de gehele verduurzaming natuurlijk. Dat is een heel proces, en daar gaan generaties overheen. Of nouja generaties, er gaan in ieder geval jaren overheen voordat dingen normaal zijn en als normaal gevonden gaan worden.

D: Acceptatie enzovoort..

H: Kijk, en dan is adaptatie in die zin toch enigszins wel ver van mijn bed job.

D: Sorry wat zei je? Van wat?

H: Ver van mijn bed job. Als je nu hoort van: opwarming van de aarde.. Je weet zelf hoe kalm aan de winter steeds gaat, dan krijg je het om de oren. Kijk, dat is het ideale.. hier is die downburst geweest en toen was het in één keer: pets, boem. Dat heeft zoveel indruk gemaakt.

D: Ja, als mensen niet merken dat er een probleem is..

H: Precies dat is zo'n geleidelijk, sudderend gebeuren. Het is hetzelfde met luchtverontreiniging. Als luchtverontreiniging een knalrode kleur had, dan is het direct zichtbaar. En ander is het: 'zoveel pqm' en dat zegt mensen heel weinig.

D: Zogauw de gevolgen niet echt zichtbaar zijn..

H: Precies.

D: Wat kwam eigenlijk uit de adaptatiescan in de gemeente naar voren? Welke bedreigingen en aanpassingsmogelijkheden waren echt belangrijk?

H: Nou, water was wel het grootste punt denk ik. En er zat specifiek het voorkomen van hitte-eilanden in..

D: U bedoelt in de stad?

H: Ja. Of nouja in de stad, in de bebouwde kern zegmaar. Ziekten en plagen zat er in, en eikenprocessie.. met die rupsen hebben we hier gehad. Wateroverstort en de overvloedige regenval in bepaalde periodes, waar het overstorten aan gerelateerd is natuurlijk. Dat zijn toch wel de belangrijkste punten die naar voren kwamen.

D: En dan de belangrijkste aanpassingsmogelijkheden daarbij, weet je dat ook?

H: Nouja dat is die waterberging creëren, je zou stoepen wat hoger kunnen doen, dat er tijdelijk wat geborgen kan worden.. Er is hier een heel gebied aangelegd. Maar ik moet er gelijk bij zeggen: niet naar aanleiding van die adaptatiescan. Het was alleen wel het mooiste adaptatieproject dat er is. Stadswandelontwikkeling Noord was dat. Dat is een waterberging van 166.000 kuub water. Van water dat anders naar Meppel toegaat, waar ze regelmatig natte voeten hebben. Beekjes weer wat slingerend gemaakt, er zitten wat poelen en alles. Het is een recreatiegebied geworden, voor de mensen die daar wonen zegmaar. De biodiversiteit kan zich daar handhaven. Het is een waterberging dus, er zit een helofytenfilter in voor overstortwater van het industrieterrein, wat daar gezuiverd gaat worden..

D: Alles zit erin..

H: Alles zit er in. Eigenlijk wist niemand dat het een mooie adaptatiemaatregel was, maar ik vind dit eigenlijk nog steeds de mooiste die we hebben. Zo zijn we met Bentinckspark bezig om wat natuurlijke oevers aan te leggen.. Dat is wel een beetje moeilijk met de crisis.. We willen wat hoge begroeiing krijgen om schaduwwerking te krijgen. Er komen hagen met allemaal verschillende soorten om die biodiversiteit binnen de perken te houden of eventueel te verbeteren. De planning is dat bij park Dwingeland, daar een park zou komen van twee hectare, met groen om koeling te bewerkstelligen. En dat is natuurlijk niet de enige reden om iets aan te leggen, maar het zijn wel dingen die meegewogen zijn in die gebiedsontwikkeling. Dus er gebeuren best veel dingen op dit gebied, soms ook gewoon onbewust. Die hele waterberging is in feite eigenlijk aangelegd om Meppel droog te houden. Het is niet zo zeer van: jongens kom we gaan nu een adaptatiemaatregel doen. Nee, maar de problemen met wateroverlast waren er al in bepaalde gebieden. Toen heeft men gezocht naar oplossingen daarvoor. En de recreatie zou een voordeel kunnen zijn, daar kan je mee profileren.. Het is daar een wandelgebied geworden, dus mensen in de buurt kunnen daar recreëren..

D: Je kan alles combineren zegmaar..?

H: Je kan alles combineren ja. En zo ga je naar een gebied kijken van: wat kun je er mee en hoe kan je een positieve draai aan allerlei dingen geven.

D: Zijn er dan ook aanpassingen of veranderingen of iets in een project ofzo, die echt het gevolg zijn van de adaptatiescan.

H: Bij het Bentinckspark is daar zeker een voorbeeld van.

D: Dus die waterberging niet, maar dat park wel?

H: Nou.. de waterberging was meer: een mooi project hebben we al, zonder dat we überhaupt bewust aan adaptatie hebben gedacht. Maar het park is wel naar aanleiding van de scan. En zo zijn we ook met andere gebiedjes bezig om te kijken wat we daar kunnen doen. Zo is er in Pesse een nieuwbouwplannetje, waar het water eerst naar een ijsbaan toegaat. Het oppervlaktewater en alles is daar ook losgekoppeld. Nouja, en zo word daar op allerlei manieren wel naar gekeken.

D: Het water wordt langs een grasveld, dat in de winter een ijsbaan..

H: Het gaat wel via de riolering volgens mij maar dat gaat dan naar de ijsbaan toe. Dus dat komt niet meer op het riool terecht, maar op een ijsbaan.. of een poel. Dus zo zijn we er wel mee bezig.

D: Dan hebben die gevolgen van de scan dus wel echt invloed gehad op de klimaatbestendigheid.

H: Ja. [*gaat hier even weg om kaarten van één van de projecten te halen*] De foto's zijn om een impressie te geven. Er zou hier een zwembad komen, maar dat ligt nu op zijn gat door de economische crisis. Je ziet hier wat waterberging, wat glooiende oevers.. Dit wordt nagenoeg energieneutraal ontwikkeld.. [*we bespreken de kaarten nog even wat verder*]

D: Dus het is eigenlijk mitigatie, adaptatie en recreatie?

H: Ja precies.

D: Dus je kan wel zeggen dat de adaptatiescan een, misschien niet al te grote maar wel significante bijdrage heeft gehad voor de klimaatbestendigheid?

H: Het wordt in ieder geval meegewogen en er wordt in ieder geval ook uitvoering aan gegeven. Een ander punt is natuurlijk: dat dit niet wil zeggen dat het anders niet zo zou zijn aangelegd. Dat zou kunnen, dat weet je niet. Maar het wordt wel degelijk als zodanig benoemd en dat hebben we hier dus ook gedaan. Dus er wordt rekening gehouden met soorten, er wordt gekeken of de biodiversiteit verbeterd of in stand gehouden kan worden.

Maargoed het ziet er natuurlijk ook gewoon mooi uit. Dus of dát of de adaptatie nou het belangrijkste is geweest, dat weet ik niet.. Maar het gebeurt en daar gaat het uiteindelijk om!

D: Dus eigenlijk kan je zeggen dat de adaptatiescan meer is om mensen wakker te schudden en ideeën te geven..

H: Ja, en misschien.. Men doet dingen nu vanzelfsprekend eigenlijk. En of je alles dan exact meeneemt weet je natuurlijk nooit. Naar kennis en kunnen die je op dat moment hebt, en inzicht die je op het gebied hebt, neem je dingen mee.

D: Mag ik dan vragen wat uw verwachtingen waren van de scan vóór u er mee begon? Komt dat overeen met wat er nu uit is gerold of niet?

H: Ik had eerlijk gezegd helemaal geen verwachtingen

D: Hahaha. Je dacht: als ik mijn verwachtingen op nul zet kan het niet tegen vallen?

H: Nou nee, maar toen ik er aan begon wist ik helemaal niet waar we aan begonnen. Ik wist wel van adaptatie, maar..

D: Je dacht: er moet iets gebeuren en nooit geschoten is altijd mis?

H: Laat ik het zo stellen: ik had niet bepaald een verwachtingspatroon, dat is gegroeit. Ja, je staat aan het begin en je weet dat er klimaatverandering is en dan denk je: help, ja wat moeten we daarmee?

D: Ja, nouja als je de eerste bent met iets hè?

H: Ja precies. Nou en dat groeit en op een gegeven moment krijg je daar een beeld bij en denk je van: nou zus en zo kunnen we daar wat mee gaan doen.

D: Dat is wel logisch als je de eerste bent.

H: Dit is een voorbeeld waar Jacob Klaas Star mee aankwam dat verzekeringsmaatschappijen daar al mee bezig waren, dat was nog ver van mijn bed af weet je. Dus in die zin is mijn inzicht daarin wel vergroot

D: Verzekeringsmaatschappijen?

H: Ja met allerlei verzekeringen voor waterschade enzo.. Parken waren bezig 's winters langer open te gaan, omdat het langer warmer zou zijn en dat soort dingen. Ik had niet voor mogelijk gehouden dat die partijen daar al mee bezig zouden zijn.

D: Wel logisch, maar wel vroeg. Als sommige gemeenten er nog niet eens over nadenken..

H: Ja, dat vond ik dus ook. Dat verraste me wel en zo heb ik wel meer dingen gehad. Met het spoor en verbindingen enzo had ik nog helemaal niet bij stil gestaan [*gaat hier nog wat verder op door*] Dus in die zin heeft dat ook mijn kennis vergroot.

D: Er gebruiken toch meer partijen gebruik van dan je denkt hè?

H: Ja precies.

D: Waarom zou de adaptatiescan geschikter of het geschiktste zijn voor het bevorderen van klimaatbestendigheid? Of denk je dat het helemaal niet geschikter is dan andere evaluatiemethoden of weet je het helemaal niet?

H: Wat voor mij het handigste is, is: wat zijn de effecten voor een plaats als Hoogeveen. Alleen die effecten al weten is voor mij eigenlijk al voldoende. Dat je weet dat je hier over na moet denken. Nouja.. voldoende. Of die inzichten moeten weer verder gaan.. Maar in principe vond ik dat het belangrijkste.

D: Dus het gedeelte waarin alle verschillende partijen samen komen en gezamenlijk komen tot wat de belangrijkste aanpassingsmogelijkheden zijn enzo, dat vind je niet zo enorm belangrijk?

H: Nou voor mij was op dat moment het belangrijkste om inzicht te krijgen in wat voor effecten klimaatverandering hier nu hebben en wat we daarmee moeten. En zelfs inzicht over wat klimaatverandering is, want sommige mensen hadden ook van: wat is klimaatverandering? Dat vond ik het belangrijkste. Dus wateroverlast, hittebestendig, biodiversiteit.. ik geloof dat we hier zeven punten hadden, daar dacht ik van: daar kunnen we wat mee. En dan moeten we nog kijken hoe we daar invulling aan kunnen geven in een gebied. Wat is wel realistisch, wat is niet realistisch. Dat is voor mij het belangrijkste

D: Maar dan is de meerwaarde van dit instrument niet echt zozeer aanwezig ten opzichte van bijvoorbeeld de gewone klimaatscan, het klimaatseffetschetsboek? Of heb je met die andere twee helemaal geen ervaring?

H: Dat ik de effecten in beeld heb is voor mij het belangrijkste. Of dat nou in een schetsboek staat of ergens anders in vind ik niet zo belangrijk. Vervolgens kunnen we kijken hoe we in een bepaald gebied invulling kunnen geven aan hittebestendigheid, of aan water, of whatever. Dat ligt toch anders per gebied.

D: Dus dat vind u wel het sterkste punt van de adaptatiescan: het in beeld brengen van de..

H: Ja, dat vind ik eigenlijk het belangrijkste.

D: En het samenbrengen van alle onderdelen, alle sectoren van de gemeente? Dat is wel leuk, maar..?

H: Zeker is dat belangrijk, want daarmee krijg je draagvlak. Want anderen zullen zich daar ook bewust van moeten zijn. En dat is dus een heel proces.. Je vroeg net wat ik.. hè.. maar het hele proces dat vind ik een lastige.. En dat is ook de reden waarom ik dat in zo'n gebiedsontwikkeling zou willen hebben. Er is een hele duurzaamheidsfilosofie van de TU Delft ontwikkeld en een verfijning daarvan zou de GPR-gebiedsontwikkeling kunnen zijn, kunnen zijn zeg ik. Daar wil ik dus serieus naar gaan kijken. En daar zit ook adaptatie bij in. Dan heb ik namelijk alles in één, het hele klimaat- en energiebeleid zegmaar.

D: Dat probeer jij nu te ontwikkelen? Doe je dat in je eentje?

H: Ik heb nu in ieder geval een budget om een cursus voor GPR-bouw te ontwikkelen. Dat is hier intern. Dus alleen op gebouwniveau.

D: Het is een begin..

H: Het is een begin. Wat ik probeer is dat mensen daar enthousiast van worden en dan wil ik vervolgens ook naar de hele gebiedsontwikkeling. Van: jongens, we doen dat nu op gebouwniveau maar we hebben ook zo'n tool op gebiedsniveau. En daar moet ook adaptatie bij in zitten. Daar heb ik tenminste een stuk over gelezen, maar ik ben nog niet voldoende op de hoogte van die hele tool. Of het wat is en of het hier gedragen wordt weet ik dus niet. Maar ik zou die filosofie hier willen introduceren en ik zou de tools... want op een gegeven moment willen mensen gewoon weten of ze er nou een beuk of een treurwilg neer moeten zetten. Dus dan moet je het gaan verfijnen.

D: Bij water gewoon een treurwilg haha. Heeft u bij de adaptatiescan een zwak punt waarvan je denkt: dat kan veel beter of dat werkt niet.

H: Daar heb ik geen mening over. Kijk, mensen zijn altijd op zoek naar zwart-wit dingen. Of het moet dit, óf het moet dat. Dit ligt veel complexer. En dingen die echt complex zijn, ja.. die zijn gewoon complex en daar moet je gewoon een breed beeld overheen leggen.

D: Net zoiets als adaptatie en mitigatie hè, daar zit ook een grijs gebied tussen. Ziet u verbeterpunten met betrekking tot de uitvoering en implementatie van de adaptatiescan? U had het al over het willen van een proces na de adaptatiescan, maar had u nog iets anders?

H: Nee, eigenlijk niet. Nee.

D: Dan heb ik eigenlijk alleen de afsluitende vraag nog. Kan u tenslotte kort uw mening samenvatten over hoe de toepassing, de implementatie, en de uit-/doorwerking van de adaptatiescan in uw gemeente is gegaan? En welke rol u de provincie en het adviesbureau daar in hebben gespeeld.

H: Even zien. Het opmaken van de scan hier zegmaar?

D: Ja, opmaken van de scan, toepassing en ook implementatie..

H: [*Kijkt naar vraag om hem zelf even te lezen*] Nou ik moet zeggen dat toen ik er aan begon dacht: ja adaptatiescan.. Ik wist wel van de klimaatverandering, maar ik wist niet wat we daar nu in hemelsnaam in Hoogeveen mee moesten. In die zin was ik dus erg zoekende en daarin hebben we heel veel gehad aan de adaptatiescan. En Tauw en BuildDesk hebben dat in eerste instantie hier gezamenlijk gedaan, later heeft Tauw dat volgens mij helemaal getrokken. Ik vind dat het hier wel een meerwaarde heeft gehad. En of dat nou voldoende is.. Dat kan ook mijn ambitie zijn, ik denk namelijk dat het nooit goed genoeg is. Maar we hebben toch wel dingen gerealiseerd en dat hebben we in ieder geval bereikt. Wat betreft de rol van de provincie.. De provincie heeft het geïnitieerd, maar die is met de bezuinigingen eigenlijk helemaal gestopt. Ik vind dat op zich wel jammer, als zij als overheidsinstantie een regierol willen vervullen. Ik snap alleen wel dat het voor hen lastig is om op gemeentelijk niveau.. daar zit namelijk nog een hele wereld achter hè? Om dat ingebed te krijgen van waar dat zit.. Dat is natuurlijk ook een rol die bij de gemeente zelf ligt. Ik vind dit een lastige, maar ik vond het in ieder geval wel jammer dat het in één keer gebeurd was. Daarmee is het ook voor een aantal gemeenten denk ik van de agenda af. Schat ik zo in.

D: Misschien dat als er weer geld is en meer effecten zichtbaar zijn..

H: Nouja dat is net wat ik zei hè als luchtverontreiniging knalroos is, is het voor iedereen zichtbaar. En dan krijg je het besef van: hé, dat willen we niet. Het hoeft maar een dag te sneeuwen en mensen zeggen: hoezo klimaatverandering, het is hartstikke koud! Je moet echt weer extreme weersituaties en –omstandigheden hebben en dan nog.. In hoeverre gaan we over tot actie?

D: Ja van: het is maar één keer gebeurd.

H: Ja en dan vergeet men het weer, en gaat men over tot de orde van de dag. Maar dat is niet jouw vraag haha. Ik zit hem nog even door te lezen. Toepassing en implementatie is hier goed gegaan. De doorwerking ben ik eigenlijk nog mee bezig, want dat wil ik beter ingebed hebben. Dat moet niet afhankelijk van een persoon zijn. De provincie heeft dan een hele initiërende en motiverende rol gehad. Daar hebben ze mij en de gemeente voor gebruikt om de andere gemeenten mee te krijgen. Ze hebben het zelf in hun structuurvisie meegenomen, dus daar wordt het ook in meegewogen. Het adviesbureau heeft de scan opgesteld en heeft daarmee er ook een grote rol in gehad. Dus ik vind dat het opzich goed gegaan is. Alleen ik zit nu dus mee om het écht onder de mensen te krijgen. Misschien is het wel aanwezig hoor, alleen zijn het niet van die grijpbare dingen hè?

D: Nou als je het echt in het systeem hebt zitten..

H: Een aantal dingen zeker wel. Zoals water, dat wordt sowieso meegenomen. Daar hoeft ik me niet druk om te maken, dat wordt gewoon meegenomen. Andere dingen als hittebestendig,

biodiversiteit; dat ligt weer iets anders. Maar goed hier is het wel gelukt.. [*wijst naar project van Bentinckspark*] Misschien moet ik wel heel tevreden zijn haha

D: Ik denk dat je zeker wel tevreden mag zijn hoor. Als je zo'n project eruit hebt gehaald, dan heb je in ieder geval wel resultaten gehad.

H: We hebben resultaten gehad. En daar gaan we ook mee verder. Of ik ga er in ieder geval mee verder. Als ik merk dat het wegebt, probeer ik er weer nieuw leven in te blazen.

**Interview met Willem Huizing van provincie Drenthe. Afgenomen door D.C. van Harten
Locatie: Assen. Datum: 23-05-2013**

D: Kunt u zichzelf even voorstellen?

W: Medewerker bij de provincie Drenthe, ik houd mij bezig met beleid. In de functieomschrijving staat "beleidsbesturing, duurzame ontwikkeling, klimaat en energie". Dus zeg maar voor de hoofdlijnen van het beleid rond energie, klimaatverandering en duurzame ontwikkeling. Wel degelijk ook op detail- en projectniveau, maar de bedoeling is om die verbanden, de hoofdlijnen, voor de wat grotere en complexere vraagstukken die er zijn. Daar houd ik me mee bezig.

D: Dus helemaal bovenaan?

W: Ja.

D: Ik zou graag willen weten hoe u in aanraking bent gekomen met de adaptatiescan. Wat is de aanleiding geweest van het beginnen met onderzoek in gemeenten door middel van deze evaluatiemethode?

W: Voorafgaand daaraan lijkt het me goed om te vertellen wat Drenthe heeft met adaptatie en wat de omstandigheden zijn geweest een aantal jaren terug. Een groep Statenleden van verschillende partijen zijn een aantal jaren geleden op het spoor gezet van klimaatverandering. Welk moment dat precies was weet ik niet meer, maar dit hebben ze uit de pers of uit de publiciteit gehaald. Zij hebben toen een bijeenkomst georganiseerd met deskundigen op dat vlak en zij hebben zich laten informeren over klimaatadaptatie. Zij hebben toen een motie ingediend en deze is aangenomen. Zij hebben wat zorgen geuit. Zij zagen gebeuren dat klimaatsverandering en zeespiegelstijging, dat de randstad in Nederland niet meer houdbaar was. Die moest je opgeven. Er zouden vluchtelingen uit de randstad komen. Die zouden naar de hogere gebieden in Drenthe gaan. In de motie werd ook eerst opgeroepen om beleid te maken in onze omgevingsplannen voor woningbouw en werk om die mensen te kunnen huisvesten in Drenthe.

[Ik kijk enigszins verbaasd]

W: Zoals jij kijkt, keek ik ook en iedereen. Gedeputeerde Staten (GS) zat er toch mee, 'wat doen we daar nou mee'. In Nederland bestaat toch de wil om niets op of weg te geven, we hogen de dijken wel op. Dus we gaan zeker niet de dijken doorsteken en focussen op de hoger gelegen gebieden. Dat doen we niet, dat is een horrorscenario. Dat betekent nogal wat voor een landje zoals Nederland. Ze dachten: Weet je wat, we gaan hier aandacht aan besteden, er is een project op gang gekomen en daar is een projectleider voor geweest. Daar zaten symposia in over klimaatverandering. Zat ook een traject in met middelbare scholen in Drenthe voor een pakket voor middelbare scholieren. IVN heeft dit ingebracht. De ideeën van de scholieren werden dan hier ook gepresenteerd en op de symposia. De belangrijkste suggesties die uit die symposia en vanuit die scholieren naar voren kwamen, zijn door een drietal adviesbureaus sterker gemaakt. Je kunt er niet vanuit gaan dat de ideeën van scholieren door scholieren in een degelijk project worden gegoten, daar hebben we de adviesbureaus voor ingehuurd. Die hebben de suggesties ook nog een keer weer vertaald in een rapportage en daarna is er weer een symposium geweest. Op de één of andere manier kregen we een bijzondere situatie. In Nederland hadden we een enthousiaste gedeputeerde van de provincie,

Tanja Klip, die voelde zich er helemaal senang bij, dat wij op het punt van bewustwording klimaatverandering, dat wij koploper waren in Nederland. Dat was heel bijzonder. Daar waren we toen dus koploper in. Wij zijn eigenlijk nergens koploper in, maar toen dus wel. Dit speelde al rond 2001 geloof ik. Na die tijd begon het in andere provincies ook te leven, maar wij waren heel snel. Het was nog geen item, maar kwam al wel bij ons op de agenda te staan. Wij hadden de ruimte om hierover na te denken, er waren middelen beschikbaar. Zaten te denken over wat de juiste stap was om te gaan zetten. Het traject met de scholieren: er was veel bewustwording. Wat kunnen we concreet doen. We hebben zitten zoeken en kwamen toen in aanraking met Tauw, met Jakob Klaas Star. Hij vertelde dat hij bezig was om met BuildDesk een klimaatscan op te stellen. Dat vonden wij heel interessant. Een instrument om samen met de gemeente iets praktisch te kunnen doen, los van die bewustwording. Er moest iets gebeuren, maar hoe doe je dat. Dit was een instrument. En zo is dat op gang gekomen. Dit hebben wij gevolgd. Omdat zij ook stevig subsidie hadden van het programma Ruimte voor Klimaat, was er ook wel het gevoel van ‘dit is de officiële klimaatscan’. Er waren veel meer initiatieven rond klimaatscans. Dan gaan wij hiermee in zee. Zo is het begonnen. Eerst heeft Tauw op ons verzoek een haalbaarheidsstudie gedaan om te kijken of een gemeente dit ook wil, hier wel op zit te wachten. We kunnen wel iets bedenken voor een gemeente, maar ze moet het dan wel zelf willen natuurlijk. Uiteindelijk was dit positief. Zoveel positieve reacties om een scan te doen, goed ontvangen. Dus gingen we de scan implementeren in Drenthe. We hebben de implementatiekosten van Tauw gefinancierd. Later werd het Jacob’s eigen adviesbureau en daar stopte de gemeente tijd in de vorm van een workshop van een dag. Wij betaalden dan Tauw. Zo een constructie gevonden waarbij een aantal gemeentes, zes of zeven, de scan hebben toegepast.

D: De heer Star zei dat ongeveer twee gemeentes het niet hadden toegepast in Drenthe. Dus nog een mooi aantal heeft het toegepast.

W: Ja.

D: Het heeft wel resultaat gehad.

W: Ja, in dat opzicht wel. Echt resultaten zijn dat mensen nu ook anders zijn gaan denken. Mensen gaan anders handelen. De crux in het verhaal was: klimaatverandering en milieu zit vaak in een apart clubje bij de provincie en de gemeente. De maatregelen worden niet door die mensen getroffen, maar dat wordt door de mensen gedaan die in het groen werken, bij de wegen werken, die bij de woningbouw werken. Dus die mensen moeten dat op hun harde schijf hebben. Die mensen moeten op een bepaald moment, als zij iets kunnen doen, middelen gaan besteden en denken: wacht even, ik kan het ook ‘zus’ doen. Weinig meerkosten en toch een stukje klimaatbestendigheid. Daar zit de crux. Die mensen moesten aan tafel zien te komen en niet de “Harry Kiersen”. Die moeten het ook wel weten, maar eigenlijk de collega’s van Harry Kiers, die er helemaal niets van afweten. Die moeten beseffen in hun besluiten rond projecten, nieuw asfalt, groenvoorzieningen, dat ik het ook anders kan doen. Een voorbeeld vond ik heel mooi: De hoofdstraat heel mooi en prachtig niet bestraat, goed voor rolstoelgebruikers, allemaal vlak, je kon zo de winkels inrijden. Toen kwam er een gigantische hoosbui. Het risico op een hoosbui in de zonperiode wordt groter. Alles stond blank: de straat en de winkels. Heel vervelend, allemaal kosten. Het was toch het besef: houd rekening met die hoosbuien. Het is dus wel mooi dat je het allemaal gelijkvloers hebt, maar zorg wel voor een hoogteverschil. Dat hoeft dan niet in de vorm van een drempel, kan ook wel wat gelijkmatig gaan in de bestrating, maar zorg dat er wat buffer zit op die straat voordat die winkel volstroomt. Dat is een hele simpele waterregelaar, die met relatief weinig meerkosten uitgevoerd kan worden. Dan heb je het risico van de overlast heb je dan weggehaald. Dat soort simpele maatregelen, daar zaten wij aan te denken.

D: Dat bewerkstellig je dan wel door al die verschillende mensen bij elkaar te zetten en het besef te kweken.

W: Ja. Bestrating, wegenonderhoud, die moet even die maatregel in beeld hebben. Dan moet diegene niet denken: ik moet dat doen, dus ik haal de bestrating op. Nee, op een moment moet je dat toch een keer op de kop zitten. Je gaat renoveren en dan neem je het mee.

D: Waarom hebben jullie gekozen voor de adaptatiescan als instrument? Waarom geen andere? U zei net dat u tegen deze scan bent 'aangelopen'. Bent u gewoon niet 'aangelopen' tegen een andere scan, of was het een bewuste keuze?

W: Ja, het was een bewuste keuze. Je hebt altijd je netwerk, je ziet dingen en je wordt ook wel benaderd door andere partijen die een scan wilden. Ik kan me iets herinneren van een organisatie, een soort brancheorganisatie voor de wegenbouw, die wilden ook zoiets. Zij wilden alleen maar een ruimte hier op het provinciehuis en dan iedereen uit nodigen om te vertellen. Dan is het provincie altijd goed. Ook bij andere provincies. Maar gegeven moment werd er gezegd: 'Nee, dat doen we niet. We willen geen verwarring. We hebben een scan gekozen en daar houden we aan vast. We gaan niet over op een andere scan, dan snapt geen mens er meer wat van.' We hebben er dus bewust voor gekozen. De subsidie van het programma ging naar Energie. Dat was een soort keurmerk die besteedden het geld niet zomaar in het wilde weg, dus kennelijk hebben die er ook vertrouwen in. Dat interactieve, in de vorm van een computermodel, en het daarmee spelen. Mensen in zo'n dag door middel van een workshop. Het is dus niet een boekje wat je aan mensen geeft en 'veel succes ermee'. Nee. Mensen meenemen. Zelf dingen laten denken. Dat sprak ons wel aan ja. Dat dat de grootste slagingskans heeft.

D: Inderdaad de mooie kant ervan. Eén dag intensief bezig gaan en dat je daar dan direct resultaat van hebt.

W: Dat speelde ook een rol bij Hoogeveen, weet niet of Harry dat vertelde, maar binnen Drenthe was Hoogeveen op dit vlak weer koploper. Weet niet of Harry vertelde waarom dat gebeurd is. Er was noodweer met afgeknapt bomen en dikke hagelstenen. Heeft een verpletterende indruk gemaakt in Hoogeveen. Dus plotseling wilden ze iets. Al heeft het niks met klimaatverandering te maken. Dat doet er niet toe. Er is klimaatverandering, dus we gaan iets doen. Harry was er in die tijd misschien ook al wel mee bezig. We zagen dat Hoogeveen ermee bezig was en dat wilden we combineren. Hoe zijn hun ervaringen en dat heeft ook een rol gespeeld.

D: Hij zei inderdaad dat hij ongeveer tegelijk met de provincie hiermee bezig was.

W: Ja. In dezelfde tijd speelde dat.

D: Heeft u zelf ook

W: Zeg maar gewoon 'je' hoor, ik heet Willem. Is wel netjes hoor.

D: Okee, heb je zelf ook een significante rol gespeeld bij de introductie van de adaptatiescan? Zo ja, wat was die rol dan?

W: Ik was hier de trekker en het aanspreekpunt van Tauw. Op die dagen ben ik niet geweest. Dat is helemaal uitbesteed aan Tauw? We hebben wel ingebed. Ik kan me herinneren, is al een tijdje geleden, dat we mensen bij elkaar hebben gehaald in Spier. We kunnen niet zomaar naar de gemeente gaan, die is druk bezig en heeft er geen tijd voor. Hebben Hoogeveen als voorbeeld gebruikt met hun ervaring. Dus toen heb ik een verhaal verteld over klimaatverandering in Drenthe en hoe wij erin staan. Er was iemand van het programma Klimaat en Ruimte ofzo, die deed water. Die vertelde over het belang van klimaat en dat je wat doet enzo. Een soort symposium. De introductie van die scan werd toen ook door Star en (een mooie Frieze naam, die naar Spanje is gegaan erbij) gedaan. Zij vertelden dat. Ook Harry namens Hoogeveen. Een 'medegemeente' is overtuigender dan de Provincie. Zij hebben een andere rol en van de Provincie wordt niet alles zomaar klakkeloos doorgenomen. Is ook heel verstandig. Dus hij heeft een verhaal verteld. Dit was dan de eerste ronde en dan komen we daarna weer bij elkaar en dan gaan we de ervaringen delen. Er waren ook wat mensen bij die wat sceptisch waren en zich afvroegen of het wel werkte. Mensen van gemeentes zelf laten

vertellen wat hun ervaringen zijn. Om te overtuigen. Zijn de ervaringen negatief, dan zetten we er een streep onder en stoppen we ermee. Open doen. Dat hebben we zo gedaan, een tweede ronde. We zouden toen nog een afsluitende ronde doen, maar die is niet meer geweest. Door de ontwikkelingen liep alles een beetje uit elkaar en mailtechnisch heb ik dat toen allemaal afgesloten. Mensen geïnformeerd. Er waren nog wat losse vragen. Zo hebben we dus twee bijeenkomsten gehad met alle gemeentes gezamenlijk. Dat heb ik dus georganiseerd en geleid, dat soort bijeenkomsten. Dat was mijn rol. Bij de gemeente zelf, dat was bij Tauw weggelegd.

D: De derde bijeenkomst heeft niet plaatsgevonden door de bezuinigingen?

W: Nee, nee. Mensen komen als er iets te halen valt. De eerste keer kwamen mensen wel. Daar moest ook wel door Tauw achter aangebeld worden. Is het interessant voor ons? De tweede keer werden de ervaringen gedeeld. Maar uiteindelijk: wat moeten we nu nog vertellen. Een soort evaluatie, maar daar gaan we mensen niet voor bij elkaar roepen. Het belang van een afsluitende bijeenkomst was er niet meer. Er waren nog wel wat losse vragen. Het is de vraag van: we hebben die scan gedaan en hoe gaan we nu verder? Jacob Klaas wilde ook wel weer een vervolgopdracht. Toen hadden we iets van: we moeten nu stoppen, het is nu goed geweest. We gaan mensen ook niet meer bij elkaar roepen, want er is onvoldoende inhoud voor een halve dag. Mensen komen daar niet voor en we gaan ze daar niet voor lastig vallen. Per e-mail hebben we dat afgesloten.

D: De paar gemeentes die de scan niet hebben uitgevoerd, dat is niet zo omdat er geen subsidie meer was?

W: Nee, er was een hele lange periode voor, nog een keer verlengd enzo voordat het moest zijn afgerond. Ik kan me herinneren van Tynaarlo en Beilen, de gemeente Midden – Drenthe, dat ik nog contact heb gehad. Het probleem was puur dat ze de mogelijkheden niet hadden. De tijd. Er was zoveel druk op een organisatie, dat zij niet zomaar mensen een dag konden claimen. Dat lukte hen niet. Dat lag dus puur bij henzelf. Niet de financiën ofzo, nee. De toepassing van de scan was € 5000 of € 6000 per gemeente, niet zo'n schrikbarend bedrag. Daar zat het niet op vast. Inmiddels zie je dat het hele onderwerp 'klimaatverandering' van de tafel is gerold. Het was toen echt een tijd. Je had Al Gore met zijn film. De tijd met de hoge rivieren, dat mensen geëvacueerd moesten worden. Dat is allemaal wat weggezaakt. Je ziet nu ook vanuit de IPCC die zich bezighoudt met het onderzoek ernaar, dat de eerste tien jaren van deze eeuw, dat er een soort vertraging optreedt op het gebied van klimaatverandering. Ik las er van de week nog een stuk over in de krant. Veel mensen krijgen het gevoel 'hoezo hittestress'. Kijk maar naar buiten, het is 6 graden. Dat is natuurlijk het weer van dit jaar, het klimaat is over een langere periode. Dat snap jij ook, maar mensen reageren wel anders. Ze gaan af op impulsen van nu en al met al zie je dat het onderwerp minder urgentie krijgt. Er is minder vraag naar. Het leeft wel, maar er moet denk ik eigenlijk weer iets gebeuren om het weer op te laten leven. Bij ons intern zie ik dat het Waterverhaal, dat is in gang gezet en gaat wel door. Dat zie je ook bij Waterschap en het teveel van water, bergen, bergingscapaciteit, droogte, vasthouden. Dat wordt wel weggezet, dat loopt wel. Daar zijn mensen voor en die doen dat ook. Die zijn er mee bezig. Hoe kun je voorkomen dat het water voor de veenkoloniën helemaal wordt opgepompt door het IJsselmeer. Ga je helemaal door Friesland en Groningen. Komt een kanaal van Oost-Groningen en dan Drenthe binnen. Een enorme, lange weg. Zelf georganiseerd. Dus daar zijn waterschappen zelf mee bezig. Het gebeuren rondom hitte, hittestress en ziektes en plagen, denk aan andere fauna die je krijgt, misschien meer kans op tekenbeten en de ziekte van Lyme, maar misschien ook andere ziektes, dat wordt niet belegd. Er zijn ook geen mensen die daar specifiek mee bezig zijn. Vaak heb je wel een waterafdeling, ook bij de gemeente. Dus dat krijgt zijn plek wel. Maar de hitte en in zijn algemeenheid is er voor klimaatverandering weinig politieke aandacht.

D: Daar heeft de adaptatiescan niet heel veel in meegespeeld?

W: Nee, die speelt daar geen rol in. Het is echt het uitvoeringsniveau. Politiek. Menskracht nodig. Dat is allemaal wat weggezaakt.

D: U heeft dus de gemeentes en het adviesbureau bij elkaar geroepen.

W: Ja, zo zijn wij gestart. Tauw kreeg uren van ons betaald om de gemeentes te bellen en uit te nodigen en het belang daarvan uit te leggen. Die zou het wel gefilterd krijgen, niet zomaar.

D: Als een gemeente bedacht dat ze het wilden, dan moesten ze zelf naar het bureau toestappen?

W: Ja. We hebben aangegeven dat ze zich moesten melden bij Jacob Klaas. Dan kun je een datum invullen en zoeken etc. De kosten werden dan bij ons gedeclareerd. De gemeente merkte daar niks van. Het was heel gemakkelijk gemaakt om mee te doen.

D: Helemaal duidelijk. Speelde u ook een rol bij de uitvoering en implementering van de adaptatiescan en wanneer in dat proces?

W: Ja. Dat klopt. We hebben een eigen omgevingsvisie met eigen beleid. Dat beleid moet natuurlijk ook klimaat robuust zijn. Voor deze scan hebben we al een actie gehad met de provincies gezamenlijk. We hebben een klimaat-effectschetsboek gemaakt. Daar hebben we zelf een proces doorlopen om voor de provincies in beeld te krijgen waar zitten de kansen en waar zitten de problemen. Dus dat boek was voor ons op dat moment van belang en heeft een rol gespeeld bij het formuleren van beleid in de omgevingsvisie. De omgevingsvisie is van 2010. In de periode daarvoor hebben we dat soort instrumenten gebruikt om voor ons scherp te krijgen hoe wij daar in zitten. Dat ging ook weer heel veel over water en over de rol van de beekdalen in Drenthe. Uiteindelijk is dat in de politiek verzeild geraakt. Vooral de lobby van de landbouw (LTO) heeft daarvoor gezorgd en heeft dingen er ook weer uitgehaald, wat de politiek niet durfde. Bijvoorbeeld. Was een idee van Brabant. Je moet ook kijken naar uitvoeringsmaatregelen op het niveau van de gemeente, maar wij gaan niet over de inrichting van het centrum. We kijken naar de hoofdlijnen, naar het verbinden van zaken. Toen kwamen wij rond natuur en natuuradaptatie op de klimaatbuffers terecht. Je hebt dan in onze filosofie natuurgebieden en dan zie je dat daar bijvoorbeeld in Smilde en Fochteloerveen, dat dat heel hard overgaat in landbouw. Als je daar omheen een soort buffer kunt krijgen, dat komt eigenlijk de robuustheid, de klimaatbestendigheid, de natuur ten goede. Dat was onderzoek vanuit Wageningen, de universiteit, die bevestigde dat. Brabant had toen een verkenning laten doen naar de inrichting van buffers. Dan kun je je voorstellen en dat snappen wij ook wel, dat je in Smilde geen buffer kunt doen, dat is gewoon uitbreiding van je natuurgebied. Dat was toen zoeken naar gebieden die eigenlijk de mogelijkheid hebben om een buffer te worden. Dat waren gebieden die aansluitend zijn. Eerst uitgezocht door universiteit Wageningen: wat is onze meest klimaatgevoelige ecologische hoofdstructuur. Dan ging het over: wat voor soorten zitten er en wat zijn de warmte- en koude minnende soorten. Koude minnende soorten staan het eerst onder druk, die komen vooral voor bij hoogveen gebieden, zoals Fochteloerveen, Dwingelderveld. Die gebieden zijn het meest gevoelig. Dan gelijk gekeken waar de gebieden liggen die grenzen aan de ecologische hoofdstructuur die al aanzetten hebben voor een buffer. Dan moet je denken aan gebieden als je langs de hoofdvaart naar Uffelte rijdt, dan heb je aan de linkerkant de oude vaart, dat is nog een kleinschalige structuur. Daar heb je singels, kleine percelen landbouw, daar liggen wat fietspaden, wandelpaden. Dat zijn gebieden waar je een buffer van kan maken zonder al te grote inspanningen. De buffer maken is dat je zorgt dat er groen wordt versterkt, het waterpeil misschien wat omhoog kan. Een soort uitloop vanuit bijvoorbeeld het Dwingelderveld. De vogels kunnen fourageren zonder dat je heel nieuw beleid maakt. Met kleine maatregelen kun je het versterken als buffer.

D: Ja, dan kun de je biodiversiteit stimuleren.

W: Ja. Ondersteunend aan de ecologische hoofdstructuur. Dus dat doe je niet in Smilde bij Fochteloerveen. Daar moet je op de grond van boeren niet gaan beginnen met extra fietspaden, wandelpaden of extra lanen of houtwallen ofzo. Die hebben een functie voor de

biodiversiteit in Fochteloerveen. Dat is daar niet haalbaar. Sluipenderwijs wordt het natuurlijk wel geprobeerd, maar beleidsmatig gaan we daar geen punt van maken, want dan krijgen we enorme ruzie met LTO. Dus zo hadden wij de gebieden aangegeven die ervoor in aanmerking kwamen. Ook bij de Hondsrug een aantal gebieden. Zo zijn we er op ons niveau mee bezig geweest. De klimaatbuffers zijn met een motie door de Provinciale Staten er weer uitgehaald. Dat was puur door lobbyen door boeren. Die zeiden 'ja dit is sluipenderwijs en dat willen we niet, dat is weer extra natuur, extra EHS'. Die hebben succes gehad in hun lobby. Op die manier hebben we wel in onze omgevingsvisie de mogelijkheden die we hebben op ons schaalniveau, met ons instrumentarium voor klimaatadaptatie, geprobeerd in te zetten. Uiteindelijk heeft de politiek een keuze. Wij zijn een ander schaalniveau dan de gemeente natuurlijk. Wij moeten niet de gemeente voor de voeten lopen. Maar dit hebben we in onze omgevingsvisie vertaald. Daar vind je de aanzetten ervoor terug.

We hebben ook wel eens nagedacht of wij ook zo'n scan moeten doen. Dat is ook wel afgesproken om aan het eind, als de gemeentes het hebben gedaan, dat wij met die informatie de scan gaan doen op ons niveau. Ik zag toen de tijd wat verglijden. We hebben het er intern over gehad dat je dan de mensen van Wegen en van Natuur allemaal bij elkaar moet zien te krijgen. Het signaal wat wij kregen was iets van 'nou nee'. Op dit moment was dat een brug te ver. We hebben niet zelf de scan toegepast.

D: Dus jullie hebben het bij de klimaatseffectatlas gelaten.

W: Ja, we hebben de atlas gehouden en de doorvertaling naar de omgevingsvisie. Nee, we stoppen hier. Als het uiteindelijk zou mislukken, werkt dat alleen maar negatief. We hebben nu een positief iets en het feit dat de Provinciale Staten er iets hebben uitgehaald, dat is de vrijheid van de politiek. Dat doet niets af aan het werk dat we zelf hebben gedaan.

D: Om de gemeentes dus stimuleren om de adaptatiescan te gebruiken. Heeft u naast de financiering op dat gebied nog iets anders gedaan, zoals bijeenkomsten bijvoorbeeld?

W: Ja, dat zijn die startbijeenkomsten. Dus het spreken van elders, het uitleggen, het laten zien daar. Je kunt als Tauw kun je elke gemeente afzonderlijk benaderen en klassikaal. Het gebruiken van Hoozevee als voorbeeld. Laat Harry maar vertellen wat zijn indruk is en hoe de politiek er op reageert. Zijn punt was altijd, ik weet niet of hij dat ook aan jou heeft gezegd: Je kunt gewoon niks doen van 'ach, klimaatverandering, dat gaat mijn deur wel voorbij'. Maar als er wat gebeurd en je hebt de pech als Hoozevee. Er komt zo'n noodweer. Dan kun je je wel voorstellen dat de gemeenteraad zegt: 'wethouder, de klimaatverandering, wat hebt u gedaan?'. Dat moet je voorkomen. De effecten minimaliseren. Als je kunt aantonen dat je onderzoek hebt gehad en de scan hebt toegepast en kunt zeggen dat je in het beleid waar mogelijk bezig bent om maatregelen te treffen om in een aantal jaren de effecten te verkleinen. Als je dat kunt aantonen, heb je als wethouder wel een punt gemaakt natuurlijk. Als je alleen maar kunt zeggen 'dat gebeurt hier niet', dan sta je niet sterk. Daar zou je de wethouder niet voor moeten afstrepelen, denk ik. Aantonen dat er mensen mee bezig zijn geweest en dat er een scan is gedaan, dat je er al voorzichtig mee bezig bent en dat je al wat gedaan hebt, maar niet in één keer omdat dat veel te duur is. Vijf of tien jaren voor uitgetrokken bijvoorbeeld. Waar mogelijk nemen we dit soort dingen mee. Als je dat kunt zeggen, dan sta je bestuurlijk sterk. Dat was ook één van de punten van Harry om de ambtenaren mee te overtuigen en de wethouder. Dit kan wel hout snijden op een bepaald moment.

D: Daar heeft u een punt. Nadat de adaptatiescan was voltooid. Was er dan nog een terugkoppeling naar de provincie met resultaten?

W: Nee. Die bijeenkomsten zijn gecancelled omdat er te weinig draagvlak was. Te weinig spannende dingen. Er waren wel een aantal vragen. Meppel bijvoorbeeld vroeg hoe ze er nu verder mee moesten. Ze maakten een structuurvisie, hoe krijgen we dat daarin? Dat hebben

we allemaal bilateraal met de gemeente besproken. Niet meer klassikaal, met zijn allen gedaan.

D: Maar dat is dus wel na de scan door middel van persoonlijk contact gedaan. Niet met elke gemeente misschien, maar

W: Ja. We kregen wel van elke gemeente een rapportage. Die rapportage werd wel verschillend ingevuld. Soms gekoppeld aan een structuurvisie, soms in een bestemmingsplan of aan een bepaald project. Assen bijvoorbeeld wilde het koppelen aan een inrichtingstraject aan de oostkant van Assen. Uiteindelijk is dat niet doorgedaan. Bij Assen was er sprake van een communicatievergissing. In Assen is het niet gebeurd, maar zij had wel een interessant uitvoeringstraject bedacht. De vergroening van Assen – Oost, hoe je daar klimaatverandering in kon meenemen. Is dus mooi, ander niveau weer dan een structuurvisie, verschillende vormen. Je hebt ook nergens gehad dat het gemeentebreed is gedaan, maar misschien in Hoogeveen. Deelplannen, om het concreet te krijgen. De bedoeling is natuurlijk dat de mensen die daarbij zitten dat ook meenemen naar andere plannen waar zij mee bezig zijn. Die scan staat anders los bij verschillende plannen bij de gemeente. Gegeven moment moet het ook landen en toepassen. Projecten lopen soms oneindig lang door, dan moet je stoppen.

[Verteld verder over dat hij een mailtje gestuurd heeft en iedereen bedankt heeft]

D: Anders blijf je bezig

W: Een impuls geweest, geprobeerd op een hoger niveau te krijgen. Op een gegeven moment stop dat ook.

D: Zie je zelf ook verbeterpunten met betrekking tot de implementatie van de adaptatiescan en de verhouding tussen provincie en gemeente? Langere begeleiding misschien.

Verbeterpunten?

W: Verbeterpunten die verbeterd zijn, of die nog verbeterd kunnen worden?

D: Beiden?

W: Ik heb er geen zicht op. Op een gegeven moment ben ik andere dingen gaan doen. Ik denk dat er collega's zijn die Ruimtelijke plannen beoordelen of vanuit Water, die contact hebben met gemeente. Of waterschappen, die waren uitgenodigd op de bijeenkomsten voor de gemeente. De waterschappen waren wel heel geïnteresseerd. Ik heb er geen zicht op. Ik zie wel dat het hier intern heeft gewerkt. De omgevingsvisie was duidelijk. We zijn met water, EHS, natuur bezig. In de gemeente is het vaak 1 of anderhalve man die dat doet. Hier zijn het meer mensen, dus hier is wel een open oog voor de klimaatverandering. Dat besef is hier wel aanwezig. Maar of dat nu door die scan is, nee, dat is meer door de klimaateffectatlas. Die scan hebben we hier ook niet toegepast. Ik kan het niet beoordelen hoe het met de gemeente is uitgewerkt, dat kan ik niet zien. Geen zicht op.

D: Als de provincie de gemeente bijvoorbeeld langer aan de hand zou nemen, na 1 of 2 jaren toch nog een samenkomst om te bespreken hoe ze het hebben geïmplementeerd en betrokken hebben bij hun plannen, zodat de gemeenten van elkaar kunnen leren. Zou je zoiets handig vinden?

W: Ik weet het niet. In de relatie tot de gemeenten heeft de provincie de neiging om voogd te zijn. We zijn een hogere overheid, maar je staat als overheden gewoon naast elkaar met verschillende bevoegdheden en verschillende rollen. Je moet oppassen dat je niet te bevoogdend wordt naar gemeenten. Je geeft een impuls en dat is het dan ook. Oppassen dat de gemeente niet ter controle wordt opgeroepen, niet verantwoording wordt gevraagd. Daar moet je mee oppassen. Dat heeft te maken met hoe je met elkaar omgaat. Het is de verantwoordelijkheid van de gemeente om er gebruik van te maken of niet. Het is niet aan ons om daar een oordeel over te geven. Het gaat om middelen om hen erbij te helpen en te overtuigen heeft een toegevoegde waarde. We zouden bijvoorbeeld een adviesbureau opdracht kunnen geven om het te meten in de gemeente, om te weten te komen wat het voor

effect heeft gehad. Is het meetbaar. Kun je het uitdrukken in iets. Daar is niet voor gekozen, nee.

D: Dus u denkt dat als u het initiatief neemt om hen hun ervaringen met elkaar te laten delen, dat dat te ver gaat?

W: Ja. Dat denk ik wel. Je hebt ook overleg bij Energie met gemeenten, een soort platform voor adaptatie, daar zitten de waterschappen ook bij. Je kunt misschien ook iemand van het Rijk erbij vragen. Wij komen twee, drie keer bij elkaar. Een soort kennisplatform. We hebben altijd een interessante spreker en er is altijd een gemeente die zijn politiek toelicht en feedback vraagt, of hij dingen anders kan doen, zich etalageerd. Dat zou kunnen ja. Dat hebben we niet. Dat heeft bij ons te maken met gebrek aan mankracht. Dat kun je ook voor andere onderwerpen doen, op Energie, Energie/Woningbouw, Duurzame energieproductie. Allerlei vormen.

D: Of een heel groot symposium.

W: Dit kun je bijvoorbeeld in een café doen. Wat meer ontspannen. Rond een uur of drie, dat je dan om half vier begint. Iets van eten eraan vastknoopt. Netwerken en kennis delen om het onderwerp levend te houden. Dat hebben wij niet, maar dat kost ook wel tijd om het te onderhouden. Je moet het voorbereiden, je moet iets kunnen bieden, anders komen mensen niet. Als je één keer nieuwsgierig bent, dan weet je de volgende keer wat ze ervan vinden. Maar die mankracht is hier niet. Het zit denk ik niet zozeer vast op de financiën.

D: Harry Kiers is nu zelf bezig met het proberen om, wat zij geleerd hebben van de adaptatiescan, in een structuur weer te geven, zodat mensen niet denken van 'dat heb ik een keer geleerd en ik zie wel of ik het toepas', maar dat ze het er steeds bij betrekken. Dat zou hij met andere gemeentes kunnen delen, maar dat ligt dus meer bij de gemeentes zelf?

W: Ja, maar dan weet ik uit ervaring dat de contacten tussen gemeenten onderling heel beperkt zijn. Heb ik altijd heel raar gevonden, want je hebt je burens en daar deel je dingen mee, maar nee. Dat zit kennelijk niet zo tussen gemeenten. Als ik bij een gemeente iets wil vertellen van een buurgemeente dan denk ik 'dat weten ze wel', maar dan weten ze het niet. Soms is het contact met de provincie nog weer gemakkelijker. Dat komt niet vanuit henzelf.

D: Dus misschien zal hij dan, als hij dat eenmaal klaar heeft, contact op moeten nemen met jullie, zodat jullie dat dan

W: Ja, gaan organiseren ofzo. Ja. Emmen en Coevorden zijn twee gemeenten waar we veel vertrouwen in hadden op het gebied van Energie, de duurzame energiehuishouding. Dus Emmen en Coevorden hebben veel overeenkomsten, maar die praten dus nooit met elkaar. Nee, op dat gebied niet. Je zet ze bij elkaar. Dan blijkt dus ook wel dat Coevorden Emmen als bedreiging ziet. En Emmen is veel groter en ziet Coevorden als kleiner, dat hoort gewoon bij Emmen. Een beetje arrogantie. Coevorden die pikt dat weer niet, want heeft zijn eigen dingen. Eigenlijk een beetje vijanden. Daar is geen natuurlijke vorm van overleg. Wat jij suggereert is een optie, om het zo te doen. Dat je een soort kennisplatform doet, twee of drie keer per jaar, om toch mensen een kans te geven. We kennen wel de mensen bij de gemeente die hier aanspreekpunt voor zijn. Maar het zit hier dus vast op het gebrek aan menskracht. We hebben andere prioriteiten, andere dingen. Want zo iets moet je ook volhouden, kun je niet één keer doen. Bijvoorbeeld vijf jaar achter elkaar, je moet wat kunnen bieden. Dat kost nogal wat tijd, om dat zo op poten te zetten. Mensen aanspreken, een programma. Eén keer lukt wel, maar dan moet je het vaker doen. Dat gaat niet zo gemakkelijk.

D: Je zei net dat het voor jou niet zo duidelijk is geworden wat er uit de adaptatiescan van de gemeentes naar voren is gekomen. Weet je wel of wat er uit is gekomen, echt is toegepast?

W: Dan moet ik de rapporten er op naslaan. Bij Emmen zag ik bij bedrijven in opbouw hele leuke aanknopingspunten. Best nog door vertaald in hun structuurvisie voor het bedrijventerrein. Dus daar heb ik wel dingen van gezien.

D: Het heeft volgens u dus wel degelijk effect?

W: Ja. Maar of die mensen dat daarna dan ook meenemen naar een ander plan vanuit zichzelf, zonder de veiligheid van een workshop en de begeleiding van Tauw, dat weet ik niet. Er zitten wel aanzetten in de plannen die zijn gemaakt, er zijn ook maatregelen overgenomen uit het plan. Maar is dat dan eenmalig of structureel, dat weet ik niet. Je moet het zo zien. Dit is een eenmalige impuls van ons geweest in het vertrouwen dat je daarmee de kennis op een hoger niveau krijgt en de daadwerkelijke toepassing dichterbij komt, maar we hebben het verder niet gemeten en gecheckt. Daar wordt het ook niet anders van, als je het meet of checkt. Je weet dan of de impuls zinvol is geweest, maar het is een kwestie van vertrouwen.

D: Ja het is ook niet zo dat als je er achter zou komen dat het niet heeft gewerkt, dat je ze er dan op kunt aanspreken dat ze het niet goed hebben gedaan, omdat je er niet boven staat.

W: Nee, precies. Ja, daar zit ook een gevoeligheid aan.

D: Het is allemaal wel wat lastiger dan het lijkt. Wat waren uw verwachtingen dan eerst van het idee van de adaptatiescan in de gemeentes. Is dat dan ook overeengekomen met de praktijk?

W: Ja. De workshopdag, de mensen intern, als ik dan zie hoeveel mensen er dan bij zitten. Jakob Klaas zat daar hard achteraan. Toen hij voor zichzelf begon, gingen de opdrachten naar hem toe. Hij had er ook alle belang bij dat het goed ging, dus hij zat er ook bovenop. Het heeft hem ook een hoop tijd gekost. Onder andere de voorbereiding om mensen te overtuigen, dat mensen ook aan tafel komen. Dat heeft heel goed gewerkt. Daar was een factor dat je als klein beginnend adviesbureau er alle belang bij had. Dat was ook voor hem een belangrijke klus. Waar een groot bureau denkt 'daar kom ik niet meer uit met die gemeente'. Nee, hij had een persoonlijke drive. Het was voor hem belangrijk. Hoe meer hij de gemeente overtuigde en hoe meer andere gemeentes er mee gingen doen, dan had hij weer een opdrachtje van € 6.000,00 voor de gemeente. Dat was wel belangrijk. Ik denk dat die persoonlijke inzet van Jakob Klaas, ik weet niet of je dat ook hebt opgepikt in het interview met hem, maar in mijn beleving was dat een belangrijke succesfactor.

D: Hij zei het zelf niet precies op die manier, maar die link kon ik zelf wel leggen. Hij is er voor zichzelf uitgestapt en het was echt 'zijn ding'. Dan ga je er wel voor. Hij heeft het nu natuurlijk ook een stuk rustiger.

W: Ja, dat zal ook best moeilijk zijn nu. Hij was ook uitermate deskundig. Dan zie je hoe belangrijk de persoonlijke inzet is. Als je een mailtje stuurt naar de gemeente dat je een bijeenkomst hebt en dat ze welkom zijn, dan komt er bijna niemand. Maar door er toch weer achteraan te bellen en ook bij Tynaarlo en Midden-Drenthe langs te gaan en uit te leggen. Waar een ander bureau denkt van 'we hebben die offerte, je hebt geen tijd om weer twee uur naar Beilen te rijden'. Dat doen wij niet. Jakob Klaas als zelfstandige, ja goed, dan doet hij die uren. Voor hem ligt het heel anders, het zijn zijn eigen uren. Hij doet het wel. Als we dat niet hadden gehad, dan was de deelname en het slagingspercentage toch duidelijk lager geweest. Een hele belangrijke factor geweest. Er bovenop zitten, er achteraan blijven gaan. Mensen blijven overtuigen, een belangrijke factor. Dat heeft positief gewerkt.

D: Dus zonder hem was het een stuk slechter uitpakkt.

W: Ja, zonder meer.

D: Denkt u dat de adaptatiescan en dit model de meest geschikte manier is? Wat is de meerwaarde van dit instrument boven andere instrumenten? De klimaatscan, klimaateffectschetsboek, zulke dingen.

W: Ja. Dan moet ik andere kennen natuurlijk. Het sterke hiervan zit erin dat je werkenderweg, aan de hand van een concreet plan, met allerlei suggesties en aanbevelingen uit een computerprogramma dat dat goed werkt. Om dat werkenderweg, dat workshopachtige. Niet de theorie met een voorbeeld uit Brabant. Nee, jouw gemeente met dit plan. Dat plan, die straat: wat kunnen we daar nu doen. Dat is heel herkenbaar. Ik denk dat dat het sterke punt is.

D: Gebiedsgericht.

W: Gebiedsgericht en ook niet theorie van ergens in Limburg. Nee, hier in Midden-Drenthe, of in Emmen. Hier gaat het om: wat kunnen we hier doen. Ook niet in de theorie van 'als als'. Nee we gaan nu een structuurvisie vaststellen. Wat kunnen we daar instoppen. Wat is zinvol. En dat is denk ik het sterke. Het was heel dichtbij voor mensen. Ook in de setting van zo'n .dag. Er zelf mee werken, zelf maatregelen bedenken. Ja

D: Met al die verschillende mensen bij elkaar, met elkaar laten discussiëren etc.

W: Ja. Dat is heel belangrijk.

D: Voor het draagvlak.

W: Ja. Die maatregelen zijn niet allemaal zo spannend en spectaculair. Als je er een beetje over nadenkt, kun je ze zelf ook wel bedenken. Maar wel het bewustzijn van 'oh, zo simpel is het dus'. De hoofstraat in Egmond, daar geldt het ook. Dat had je zelf ook wel kunnen bedenken. Maar goed, dat bedenk je dan na die bui. Nu kun je het ook voor die bui. Je kunt het ook zo doen. Je kunt die straat ook iets lager leggen. Dat zet je dan in de structuurvisie. Meer op uitvoeringsniveau. In de structuurvisie staat gewoon 'er is een straat, een voetgangersgebied'.

D: Het is meer dat je een plan hebt met een lijstje ernaast voor hulp.

W: Ja. Een checklist als het ware. Klinkt nooit zo goed, een beetje duf. Je maakt een heel mooi computerprogramma, eigenlijk een soort checklist. Bijvoorbeeld als je de binnenstad gaat renoveren, dan ga je hier wat doen en daar wat doen, dat past hier niet, dat wel: hee, dat is interessant. Dat ga ik uitzoeken.

Zoiets krijg je dan. Ja.

D: U heeft al iets gezegd over de verbeterpunten met betrekking tot de uitvoering en de implementatie. Kunt u daar nog iets meer over zeggen?

W: Zelf heb ik natuurlijk naar het programma van de scan op de computer gekeken. Ik vond het wel ingewikkeld. Een ingewikkeld programma.

D: Ja hè. Ik heb heel even gekeken, maar zelf nog niet echt iets ingevuld.

W: Een heel gedoe is dat hoor. Tauw die man kan dat heel goed en zo, maar als je er zo mee begint, dat is wel ingewikkeld. Dat kan waarschijnlijk ook niet anders, je hebt zoveel keuzemogelijkheden.

D: Ze zeiden al van: dan gaf ik een handleiding erbij, een beetje uitleg en dan ging het wel wat beter. Eigenlijk heb ik nog een afsluitende vraag: kan u tenslotte kort uw mening samenvatten over wat de rol van de provincie was bij het gebruik van de adaptatiescan op gemeentelijk niveau, het doel van deze rol, of deze rol noodzakelijk is en of deze rol verbeterd kan worden?

W: Even samenvattend wat ik eerder zei: dat was toch de *energerende (48.05)* rol. De agendazetting. Het op de agenda krijgen van het onderwerp en het bij elkaar brengen van gemeenten. Die kennisuitwisseling, het bij elkaar brengen, het op de agenda krijgen, het faciliteren met wat financiële middelen. Dat gecombineerd. Dat is nou net denk ik onze rol als provincie over de gemeente heen. Probeer de kracht, de kennisdeling, als het financieel wat moeilijk is leggen we er wat geld bij, faciliteren, dat was de kracht van onze rol denk ik.

D: De stimulans.

W: Ja, de stimulans. De positieve prikkel. Dus niet verbieden of gebieden, verordeningen. Nee, positief. We gaan actie ondernemen. Gezamenlijk, met elkaar. Dat was onze rol en het doel is duidelijk. De stimulans aan te brengen. Het punt hoger op de kaart te laten komen. *Dat* is noodzakelijk. Elke gemeente voor zich. Hoogeven, daar werkte het dus door die downburst. Andere gemeentes is het toch meer dat als er niet echt iets fout gaat, dan gebeurt er ook niks.

D: Dan is er niks aan de hand.

W: Dat is een onderzoek, dat komt ook uit de hoek waar jij studeert bij Gert de Roo van jaren terug. Hebben we een gezamenlijk project gedaan. Daar was toen iemand op gepromoveerd. Die heeft onderzoek naar waar die provinciale rol zit. Er waren een aantal beleidsvelden gekozen, maar het maakt op zich niet uit. Ten opzichte van de gemeente kan de provincie iets toevoegen qua toekomstgerichtheid, lange termijnplanning. Door toch wat verder vooruit te kijken. Daar zit een toegevoegde rol. Er zat ook een toegevoegde rol in het gemeentegrensoverschrijdende. Gemeentegrensoverschrijdende in die zin dat je bijvoorbeeld water hebt. Dan gaat het over beeksystemen. Die zijn vaak groter dan de gemeente zelf is. Dus in een groter gebied dan de gemeente, daar kan de provincie ook iets toevoegen. Als laatste was het de integraliteit van de dingen. Het leggen van verbindingen tussen verschillende thema's. Ook dat was bij de gemeente minder sterk. Klimaat was ook een beetje een integraal thema, met verschillende thema's daar onder. Ja, dat zou ook een rol kunnen spelen. Dus lange termijn, grensoverschrijdende, integraliteit van de dingen. Verschillende thema's werden uitgekozen, maar ik denk dat het op veel meer thema's van toepassing is en ook op dit thema.

D: Weet je hoe dat verslag heet?

W: Dat is te lang geleden. Dat was een project dat heette 'susplan', sustainable planning. Een afgeleide daarvan om dan ook iemand onderzoek te laten doen.

D: En dat is door Gert de Roo gedaan?

W: Nee, Gert de Roo was als begeleider betrokken. Samen een project gedraaid. Henk Voogd was de mentor. Onderzoek in Drenthe gedaan. Die samenwerking. Altijd vastgehouden. De essentie van zo'n onderzoek. Daar zit de toegevoegde waarde van de provincie. Je kunt het hierop herleiden. Lange termijn is klimaatverandering. Onderweg wordt het lange termijn. Integraliteit: ja, het heeft betrekking op heel veel thema's eronder. En dan gebied overschrijdend. Ja, dus het waterverhaal, de stroomgebieden. Loopt door provincies heen.

D: Het grensoverschrijdende is niet heel erg van toepassing?

W: Nee, bij 'water' speelt het dus weer wel.

D: Duidelijk. Hoop dat ik dat artikel dan nog kan terugvinden.

W: Dat is al van jaren geleden. Dat is nog in de vorige eeuw. Dat was voor 2000, voor het omgevingsplan van nu.

D: Toen zat ik nog op de basisschool.

W: Als je het 'susplan' vindt, vind je misschien nog wel wat terug. De meerwaarde van de provincie zit dus op die onderwerpen. Dat kun je hierop loslaten.

D: Mooi. Mijn enige vraag nog of ik u nog mag contacteren als ik nog een vraag heb.

W: Ja, natuurlijk.

Interview met Kees Offringa van gemeente Meppel. Afgenomen door D.C. van Harten

Locatie: Meppel. Datum: 31-05-2013

D: Kan je jezelf even voorstellen? Wie je bent, je functie..

O: Ik ben Kees Offringa, werkzaam bij de gemeente Meppel en ik ben strategisch adviseur duurzaamheid. Duurzaamheid in de brede zin van het woord, want heel vaak wordt duurzaamheid uitgelegd als zijnde energie, maar het is dus meer dan energie. Ook bijvoorbeeld sociale duurzaamheid, maar ook verkeer en mobiliteit enzo. Op dat beleidsniveau mag ik daar wat over roepen en checken en over mee denken. Dus dat doe ik hier in dit gemeentehuis.

D: Dus je bent een beetje de 'puppetmaster' zegmaar?

O: Ja.

D: Kan u vertellen hoe u en de gemeente in aanraking zijn gekomen met de adaptatiescan? Of u er een aanleiding voor had?

O: Ja, via de provincie Drenthe was er vanuit collega Huizing een uitnodiging. Ze hadden een tool beschikbaar gemaakt samen met een adviesbureau en wilde dat onder de aandacht brengen van de Drentse gemeenten. Dus zo zijn wij eigenlijk bekend geraakt met de term adaptatie.

D: De term adaptatie was nog helemaal niet bekend?

O: Nou kijk, adaptatie.. Je kunt kinderen adopteren, maar dat is wat anders natuurlijk dan klimaatadaptatie. Dus het is altijd even de vraag: hoe kleur je dat in, die term adaptatie? Dus dat weten we nu wel. Dat geldt voor elk nieuw woord of nieuw terrein. Even zoeken naar wat we daar onder verstaan.

D: Eigenlijk heeft de provincie het bij jullie op de agenda gezet?

O: Ja, ja.

D: Waarom zijn jullie gegaan voor de adaptatiescan? Hadden jullie geen ander mogelijk evaluatie-instrument?

O: Nou, wij hebben die scan niet zodanig omarmt dat we hem nu gebruiken, helemaal niet. Maar waarom hadden we er wel interesse voor? Want ja, je kunt niet overal voor geïnteresseerd zijn toch? Als je kijkt naar de waterstromen vanuit Drenthe, dan gaat dat van boven naar beneden en dat beneden is Meppel. Bij Meppel komen vijf van die stroompjes bij elkaar en dat moet dan hier centraal via Meppel richting het Ijsselmeer. Als het hard geregend heeft betekent dat, zoals dat in het verleden wel is gebeurd, dat hier achter het gemeentehuis een keer ook huizen een beetje blank hebben gestaan. Toen was het extreem en is Hare Majesteit hier op locatie ook komen kijken. Dat zoveel vanuit Drenthe richting Meppel donderde, die berging was even niet meer beschikbaar om dat op te vangen. Dus het werd te veel en het ging overstromen in Meppel. Toen kwam het ook van: verrek adaptatie, daar moeten we mee bezig. Dus dat is voornamelijk onze belangstelling daarvoor. Het kan natuurlijk altijd nog een keer gebeuren. En dat willen we niet. We willen graag dat de koningin langs komt, maar het liefst niet voor een overstroming haha.

D: Ik zal het aan haar doorgeven haha. Welke rol speelde u zelf bij de uitvoering van de scan?

O: Nul. Want ik ben dan vanuit de duurzaamheidsbreedte in beeld, daarnaast heb ik een collega [*naam*] die daar meer voor in beeld is, die is van water en groen. Tegelijkertijd zou zij dan ook wat meer in beeld zijn, want we hebben advies/beleid en uitvoering gescheiden. Dus voor de uitvoering van de scan, echt het beheren, invoeren en bijhouden enzo zouden we dan bij anderen hebben weggezet.

D: Maar bij dat de scan hier werd uitgezet was je wel bij?

O: Er is een presentatie geweest van de scan, daar waren ook andere collega's in mee, maar daar kregen we geen warm gevoel bij. Dat lande bij ons niet. Daar kregen we geen helder beeld bij, we vonden het vrij warrig.

D: Je snapte niet echt wat de bedoeling was?

O: Nee, waardoor we op een gegeven moment ook een beetje afgehaakt zijn op het onderwerp.

D: Okay, maar de adaptatiescan is hier wel echt uitgevoerd?

O: Er is wel een globale scan uitgevoerd en dat had een bepaald beeld. Alleen dat zou dan moeten vervolgd worden.. en hoe dan verder en met wie werd allemaal niet duidelijk. Waardoor hier op een gegeven moment in ieder geval niet meer voldoende urgentie, prioriteit was van nouja: dit pad gaan we nu verder in.

D: Er is toch één dag hier op het gemeentehuis intensief met elkaar overlegd en op die manier is de scan toch uitgevoerd?

O: Ja

D: Was je daar wel bij?

O: Ik ben één keer bij Drenthe geweest, bij die sessie hier ben ik niet geweest, maar ik heb bijvoorbeeld een collega van onder andere RO (Ruimtelijke Ordening) en die gaf dit beeld terug aan mij.

D: Het beeld was: het is wel mooi, maar niet heel duidelijk?

O: Ja.. de toegevoegde waarde voor ons, 'what's in it for us?', dat kwam bij ons niet over.

D: En heb je ook echt een reden waarom dat was?

O: Nee dat weet ik zo niet meer. Maar ik weet wel dat je toendertijd heel veel onderwerpen kon invullen. En dat vond ik opzich wel mooi hoor, dat het heel breed werd opgepakt. Maar op de één of andere manier kon de persoon die dat presenteerde toen niet duidelijk maken van: wat vraag je nu van Meppel en wat betekent het voor Meppel? En ook qua inspanning, en wat gaat het opleveren enzo?

D: Was dat meneer Star?

O: Oh euh.. ik wil overal ja tegen zeggen, maar ik weet dat gewoon echt niet meer.

D: Haha. Nou dan moet je maar geen antwoord geven. Je zei net dat de provincie een rol heeft gespeeld bij het duidelijk maken dat de scan er was enzovoort, een wervingsrol. Hebben ze ook een rol gespeeld bij de uitvoering of implementering van de scan? Of dat je terugkoppelen moest of iets in die richting?

O: Nee, weinig eigenlijk. Ik kan wel zeggen dat ik dat mis, maar nee dat vind ik te populistisch. Je moet gewoon kijken: het is maatwerk, het is lokaal, dus je moet het ook met de lokale overheid (de gemeente), met degene die het programma heeft geschreven, die twee moeten het samen doen. De provincie zie ik in dit geval inderdaad een beetje als faciliterend, ondersteunend en voor de rest een klein beetje denk ik..

D: Ze moeten niet te veel in de nek hijgen.

O: Ja, zo ervaar ik dat niet hoor. Maar het is toch vooral een lokale bezigheid, dus dan vind ik het ook logisch dat de provincie niet vooraan het stuur zit op dat moment. Natuurlijk hebben ze een provinciale opgave te gaan, dat begrijp ik. Maar als je het hebt over: 'goh maar hoe zou dat ding kunnen werken in jouw gemeente' is dat meer voor de gemeenten, waarbij de provincie dan wat minder aan het stuur zit.

D: Heb je het resultaat van de scan dan ook helemaal niet teruggekoppeld? Van: 'hier heb je het resultaat van de scan'?

O: Dat weet ik niet meer Daniël.

D: Jij vind het dus wel goed hoe het gegaan is met de rol van de provincie? Of denk je dat het beter had gekund?

O: Dat laatste. Ik vind dat het in Drenthe vaak heel lang duurt bij de provincie. Dat is één. Op het moment dat het er komt, is het vaak te kort dag om nog bij elkaar te komen.

Terugkoppeling duurt vaak ook lang, vervolgacties ook. Ik vind dat dat wel wat bedrijfsmatiger, wat doelmatiger, wat efficiënter zou kunnen.

D: Okay. En had je dan ook graag gewild dat ze je hadden geholpen met hoe je verder moest gaan met de scan? Omdat je zei dat dat niet duidelijk was.

O: Ja.

D: En hoe had je dat dan in gedachten? Hoe zouden ze dat kunnen doen?

O: Kijk, dan moeten we toch met de colleegheden erbij, die ook een rol vervullen in het vervolgtraject, dat we niet eerder het hok uitgaan voordat we duidelijk hebben of we het wel of niet gaan omarmen. Dat duidelijk is of het goed is voor ons. Dat zou volgens mij de aanpak moeten kunnen zijn. Dat is allemaal niet gebeurd. Bij dit onderwerp werd een ballon opgelaten, in dit geval de adaptatie en de adaptatiescan. En dan gaat het vanuit het ballon opgelaten naar even breed en dan sterft het een stille dood een beetje [*maakt een gebaar als een vuurpijl die wordt afgeschoten en uit elkaar knalt, zich zo (breed) verspreid en langzaam verdwijnt*]. En dit duurde allemaal heel lang, dit heeft wel een paar jaar gespeeld. Een paar jaar uiteindelijk en dat is gewoon te lang. Om bestaansrecht te krijgen voor een dergelijk

onderwerp en om dit geïmplementeerd te krijgen, moet je dat niet een paar jaar laten duren. Op een gegeven moment wordt het dan zo'n naar dossier, van: 'ohja, dat loopt ook nog steeds'. Dat draagt niet bij aan het succes. Ik begrijp ook wel dat het niet te snel moet maar dit heeft gewoon te lang geduurd.

D: Dat traject wat te lang heeft geduurd, was dat vanaf het moment dat je er van hebt gehoord tot de uitvoering van de scan?

O: Ja. Want we hebben een keer een sessie gehad, een poosje stil, weer opnieuw een sessie ergens in Spier. Ja, een poosje stil geweest.. Het kan nog gebeuren, maar het duurt maar en het duurt maar. Waardoor je op een gegeven moment denkt van: 'ach het zal wel'. Van: 'Als het zo belnagrijk was geweest, was het wel veel voorvarender op- en aangepakt.

D: De provincie heeft me verteld dat er twee bijeenkomsten zijn geweest. Die eerste was echt kennismaking ermee. En die tweede was meer het delen van ervaringen van andere gemeenten die het al hadden gedaan..?

O: Ja dat klopt. En dat zou dan de andere gemeenten moeten "enthousiasmeren", maar dat gebeurde niet echt.

D: Dat is jammer. Had u verder nog verbeteringspunten wat betreft de implementatie van de adaptatiescan?

O: Het is algemeen een communicatie- en informatietraject.. Tuurlijk kunnen wij het ook altijd beter, maar dat geldt ook voor de andere overheid, de provincie. In zijn algemeenheid, ook voor dit onderdeel. Communiceer op tijd, informeer op tijd jouw stakeholders wat je plannen zijn. Neem ze mee, maak de urgentie en de prioriteit duidelijk. Een stukje bewustwording. Dat moeten wij ook steeds hier lokaal zien te realiseren. Nou, dat geldt ook tussen de provincie en gemeente lijkt mij.

D: Je zei dat je zelf niet precies weet wat de resultaten van de scan waren. Maar weet je wel heel globaal wat er uit de adaptatiescan naar voren is gekomen? Wat voor bedreigingen, wat voor aanpassingsmogelijkheden die echt dominant waren?

O: Ja en nee. Ik heb in ieder geval één ding onthouden. Met name heel concreet dat het eventuele bergingstekort dat we hebben als er teveel water hierheen komt, dat we dat nu bovenstrooms net buiten Meppel opgelost zouden hebben.

D: Door het langer vast te houden?

O: Nou, door gewoon wat grond bij de oevers beschikbaar te hebben, oppervlakte.. Dat als hij overstroomt, het water in eerste instantie daar heengaat en niet meteen hier de woningen binnenstroomt. Zo simpel is het. Dus dat dat gerealiseerd is nu, dus natte voeten hoeven we niet zo snel meer te verwachten. Voor andere onderdelen weet ik dat zo niet. Hoelang is het alweer geleden Daniël? Echt wel een poosje geleden.

D: Ik weet het niet. In Hoogeveen was het volgens mij 2007 ofzo..

O: Nou, dat vind ik dan heel lang geleden. Het is nu 2013!

D: Maar dat is wel een beetje resultaat geweest van de adaptatiescan, die heeft er wel aan bijgedragen?

O: Ja. Opzich een goede tool, nog steeds. Absoluut. Ik bedoel, de grondhouding is positief voor het onderwerp.

D: En dat het bekend wordt, dat mensen er aandacht aan besteden.

O: En het is toch een issue wat je als gemeente aan de ene kant wel nodig hebt, maar toch lastig is om zoiets zelf te ontwikkelen of op te zetten. Kostbaar. Als je dan op gegeven moment gaat zeggen: maar het is een onderwerp wat in meerdere gemeenten en we kunnen wellicht gezamenlijk een generiek model ontwikkelen dat we overal kunnen toepassen. Waardoor het dan.. stél dat je wilt bijdragen aan de kosten, dat het dan ook mooi wordt verdeeld, of dat de provincie betaald.. dat is opzich allemaal heel mooi. Want als je als gemeente zelf solistisch.. dan beginnen ze zich hier al weer achter de oren te krabben.

D: Het kost geld hè?

O: Ja. Dus het was opzich een goed initiatief.

D: Je had dus alleen moeite met wat je er mee moest doen na de uitvoering. Is er ook een soort van manier waarop je het gebruikte bij het maken van plannen?

O: Dus niet hè!

D: Nee? Je wist wat de uitkomst was en dan had je dat in je achterhoofd ofzo?

O: Nou ik heb begrepen dat dus hier een sessie geweest is en dat er naar aanleiding van de sessie was er een uitkomst en beelden. Maar wat dat betekende en wat we nu nog even verder moesten doen, was gewoon geen duidelijkheid over. En ik begrijp ook niet echt goed waarom men niet met zn allen heeft gezegd: 'nou, dan gaan we zorgen dat daar wat van komt. Dat zou je zeggen, zo simpel kan het leven soms zijn. Maar nee. En we gaan dus gewoon verder met de dingen die we nu doen in dit gemeentehuis.

D: Hoogeveen had dat ook. Die had hem mooi uitgevoerd met resultaten en died acht: 'en nu?'. En zij hebben het op die manier toegepast van: 'we maken plannen, we weten nog dat en dat kwam er uit. Kijken of we dat toe kunnen passen'. Zegmaar, ze onthouden wat er uit de scan kwam en dat passen ze toe. Maar ze hebben niet echt een manier, model of tool waarop ze het kunnen voortzetten.

O: Maar dat zou eigenlijk wel het mooiste zijn. Dan zou je een rapportcijfer 10 kunnen scoren. Dat we zeggen van: dat en dat komt er uit en dat betekent bij afweging structuurvisie of andere ontwikkelingen in de stad, waarbij adaptatie ook een rol speelt.. van: 'ohja, dat is waar, dat was het lijstje bij adaptatie. Dat moeten we wel even aflopen, dat we de issues die daarin vermeld staan ook even betrekken bij dat onderdeel, bij die ontwikkelingen in de stad, bij dat project.' Dat was een beetje mijn verwachting aan het begin geweest dat het dat ging worden. Maar dat is niet gelukt.

D: Het heeft zijn sterke punten en zijn minder sterke punten. Bij een nieuwe tool krijg je dat. Hopelijk wordt er dan een nieuwe ontwikkeld, of een verbeterde. In ieder geval weet ik wel dat in Hoogeveen Haary Kiers het probeert in te bedden met GPR.

O: GPR?

D: Gemeentelijke.. ehh.. ik weet het even niet meer. Iets met regel ofzo.. In ieder geval probeert die een soort van systeemje te maken, zodat ze het globaal toe kunnen passen. Dat iedereen gewoon ook daadwerkelijk de uitkomst van de scan gebruikt. Anders kan je dat nooit controleren ofzo, zijn veel projectjes.

O: Ja, ja.

D: Dus u zei net dat uw verwachtingen niet helemaal overeen kwamen met de..

O: Nee, die kwamen niet helemaal overeen. Nee.

D: Dat is jammer. Wat denkt u dat de meerwaarde is van deze adaptatie scan ten opzichte van andere evaluatiescans? Denkt u dat het het geschikste is, of niet? Of wat zijn de positieve punten, de negatieve punten?

O: Zoveel scans zijn er natuurlijk niet. Sterker nog, er is er maar eentje volgens mij. Ik ken alleen deze. Maar opzich zou het goed zijn als we gewoon inzicht, overzicht hebben van dat onderwerp. En wat dat betekend en dat we dus geen.. dat we de beheersbaarheid hebben bij het onderwerp en dat we ons niet laten verrassen. Wat nu dus wel het geval zou kunnen zijn, als je daar niet mee bezig bent. Dus nu achteraf.. dat zou mooi geweest zijn. Tegelijkertijd is het niet gebeurt en dan denk ik dat je je achter de oren zou moeten krabben of het niet alsnog goed zou zijn om het toch urgent te krijgen, ook alsnog in dit gemeentehuis. Het is gelopen zoals het gelopen is in het verleden, niet te lang achterom kijken, laten we vooruit kijken. Anders blijf je alleen maar wijzen naar elkaar. Dan kunnen we wellicht toch een soort nieuwe start, een doorstart maken. Is wel van belang, want zeker in deze tijd zijn beschikbare middelen, tijd, geld denk ik allemaal niet meer optimaal net zoals een aantal jaren geleden. Dus dan moeten de urgentie en het belang duidelijk gemaakt worden om het hier weer op de agenda te krijgen. Dus dat zou wel goed zijn.

D: Dat je echt gebiedsspecifiek kan zien wat de gevolgen zouden zijn?

O: Ja. Want we zijn nu ook feitelijk bezig met het opstellen van een structuurvisie, die we na de zomer gaan aanbieden aan de Raad der Vaststelling. Dus zo ver zijn we al. Het zou mooi geweest zijn als de beelden die zijn voortgekomen uit de klimaatscan daar ook in verwerkt zouden zijn. Maar goed, dat is dus niet gebeurt. Maar goed, zo'n structuurvisie is straks vastgesteld en wordt vervolgd. Ik zou kunnen voorstellen dat we zeggen: 'in die stap na de structuurvisie, het verder uitwerken, dat dan dit onderwerp alsnog dan ergens ingeschoven kan worden'.

D: Dat de adaptatiescan daarna nog een keertje wordt uitgevoerd?

O: Ja, en dat we dan zeggen van: wat betekent dat dan voor de slag? Want de structuurvisie is één, maar er hoort ook een programma onder van dingen die gebeuren. En een onderdeel van het programma zou alsnog dit onderwerp kunnen zijn. Dus ergens..

D: Om te kijken of het goed genoeg is, genoeg adaptatiegericht?

O: Ja. Gewoon heel duidelijke formulatie van wat het zou betekenen? Kunnen we nu toch wel duidelijk en concreet krijgen wat dat voor Meppel betekend aan te doene opgaves, want de structuurvisie zegt eigenlijk welke opgaven we de komende tien, twintig jaar te doen hebben.

D: Gaat ver vooruit hè? Dat is het lastige er ook aan.

O: Ja is op een gegeven moment abstract hè? Klopt.

D: Dit gaat sneller dan verwacht. Normaal ben ik ongeveer een uur bezig, dit wordt eerder een half uur.

O: Ja dat komt natuurlijk ook omdat wij inhoudelijk als het ware zijn afgehaakt. Dan kan ik me voorstellen dat dit gesprek niet zo lang duurt.

D: Nee precies. Ik heb no géén afsluitende vraag: kan u tenslotte kort uw mening samenvatten over hoe de toepassing, de implementatie, en de uit-/doorwerking van de adaptatiescan in uw gemeente is gegaan? En welke rol u de provincie en het adviesbureau daar in hebben gespeeld. En of dat goed was, beter kon..

O: Nou wat ik nu al een paar keer heb gezegd: wij zijn nooit zo ver gekomen tot het traject implementatie. De rol van provincie en/of adviseur maakt me even niet uit wie "the lead" er in zou nemen. De provincie als de hogere overheid is toch een makkelijker ingang bij een gemeente en ook bij ons. Het zou denk ik toch wel goed zijn als die ons wat vraagt, en niet slechts een adviseur die toch maar een ding wil verkopen, om dit onderwerp bestaanrecht te geven.

D: Omdat het adviesbureau toch particulier is en er baat bij heeft als jij het gebruikt. Dat de provincie een objectievere..

O: Ja, dat is het hè? Die heeft een andere rol hè. Je hebt de overheid met maatschappelijke doelstellingen met commercieel en algemeen belang. Zo'n adviesbureau wil nog wel eens een keer zijn product verkopen of diensten bij jou zien te slijten, uurtje factuurtje enzo. Dus vandaar dat ik zeg: als je die twee hebt, dan zou ik de provincie wat meer naar voren geschoven willen zien. Meer kan ik er eigenlijk niet over zeggen.

D: Kan je nog iets meer vertellen over dat ene plan dat hieruit gevolgd is? Die met die waterberging?

O: Nou ik weet alleen maar dat bovenstrooms net buiten de bestaande stad Meppel zou al een voorziening zijn gecreëerd, waardoor in ieder geval een tweede overstroming naar we hopen niet zo snel meer gaat plaatsvinden. Maar meer weet ik er niet van, dat is verder uitvoering.

D: Nee precies. Maar het heeft in principe dus wel een resultaat gehad, het heeft wel degelijk bijgedragen.

O: Oh ja, tuurlijk. We zijn er één, twee keer heen geweest.. en je praat er over wat dat voor ons zou kunnen betekenen, hoe dat door zou werken en wat er dan geregeld zou moeten worden.. Met elk onderwerp, dat geldt ook voor deze, begint het altijd met een stukje bewustwording. Dat mensen denken van: 'Verrek ja inderdaad, dat is iets voor ons. Daar

moeten we mee aan de slag, daar moeten we iets mee'. Dus jazeker. En natuurlijk, als je om om je heen kijkt, buiten adaptatie, met de pieken en dalen. Het lijkt alsof we dat steeds meer krijgen. Maar goed, wat mij betreft is het niet alleen maar de basisadaptatie met de waterbuffer. Er zijn nog veel meer aspecten volgens de tool toendertijd, waar je ook met je wijkinrichting rekening mee zou kunnen houden. Maar goed, dat is allemaal niet goed uitgecrystalliseerd hier.

D: Dus in principe is de tool goed voor de bewustwording geweest, maar door gebrek aan doorvoering is het niet echt..

O: Het is niet ingedaald tot op bedrijfsvoeringsniveau van: 'okay, we weten inderdaad wat het betekend voor Meppel en we weten dus ook welke opgaven we te doen hebben om de negatieve gevolgen tegen te gaan'. Nee.

D: Duidelijk. Jammer.

O: Ja klopt.

Interview met Henk Triemstra van gemeente Noordenveld. Afgenomen door D.C. van Harten Locatie: Roden. Datum: 24-05-2013

Nadere toelichting van Henk Triemstra en Janine Hogeman van gemeente Noordenveld. Ontvangen op 12-06-2013.

Algemeen deel

- Wie bent u?
  - o Hoe bent u in aanraking gekomen met de adaptatiescan, wat is de aanleiding geweest van het instellen van een onderzoek dmv een dergelijk evaluatie-instrument?
    - Door wie bent u benaderd over deze mogelijkheid? *“Provincie Drenthe.”*
  - o Waarom is er gekozen voor de adaptatiescan als evaluatie-instrument? *“De Nationale Adaptatiescan is ons aangeboden in het kader van het klimaatcontract met de Provincie Drenthe.”* (Waarom niet bijvoorbeeld klimaatscan, klimaateffectschetsboek etc..) *“Als u onze rapportage over de Nationale Adaptatiescan voor de gemeente Noordenveld bestudeert, dan leest u in de inleiding dat er gebruik is gemaakt van gegevens uit het “KlimaatEffectSchetsBoek”.”*
  - o Welke rol speelde u zelf in de uitvoering van de scan? *“Bij de uitvoering van de scan is Henk Triemstra (beleidsmedewerker afval en energie, afd. Ruimte & Samenleving) niet aanwezig geweest, maar Janine Hogeman (beleidsmedewerker waterbeleid van de afd. Openbare Werken & Accommodaties) en Geertje Brink (beleidsmedewerker voor milieu en duurzaamheid, afd. Ruimte & Samenleving) wel (zie hiervoor deelnemerslijst bij uitvoering van de Nationale Adaptatiescan).”*

Rollen

- Speelde de provincie een rol in het proces van de uitvoering en implementering van de adaptatiescan in uw gemeente? Nee Zo ja, welke en wanneer in het proces?
  - o Was dat van toegevoegde waarde/ zou dat van toegevoegde waarde zijn?
  - o Sprake van terugkoppeling náár, of een regierol ván de provincie?
    - Had dit beter gekund? Oftewel: had het zin gehad als de provincie een grotere rol had gehad, of was een andere manier beter geweest?
- Ziet u verbeterpunten met betrekking tot de implementatie van de adaptatiescan? *“Ja, maar dat is vooral een intern proces. Het bestuur moet de adaptatie omarmen, zodat het (beter) weggezet kan worden in de organisatie; daarvoor moet iemand zich verantwoordelijk voelen of aangewezen worden. Op onderwerpen wordt er al rekening gehouden met adaptatie (denk aan een GRP, Gemeentelijk Rioleringsplan) maar niet op alle beleidsterreinen is het logisch dat je klimaatadaptatie in je beleid meeneemt. Als er in navolging hiervan niemand is die dat aanklaart, dan krijgt de (uitkomst van) de Nationale Adaptatiescan in het verdere traject onvoldoende/weinig vervolg.”* Van het systeem dat gebruikt werd om de scan uit te voeren in de verscheidene gemeenten en de rol van de provincie en gemeenten daarin? *“Neeen.”*

Uitkomst/effect Adaptatiescan

- Wat kwam uit de adaptatiescan van deze gemeente naar voren?
  - o Welke bedreigingen, welke aanpassingsmogelijkheden?
- Zijn er ook beslissingen genomen/veranderingen gekomen naar aanleiding van de adaptatiescan? U kon hier verder geen concrete voorbeelden van geven?
  - o Zo ja, wat zijn deze dan? *“De adaptatiescan is gemaakt voor het deelgebied IGS Leek- Roden. De uitkomsten van deze scan zijn voor het onderwerp water meegenomen in een vervolgoopdracht: hydrologisch onderzoek IGS Terheijl. De algemene uitkomsten, toepasbaar voor heel Noordenveld (danwel gemeente Leek, die mee heeft gedaan) zijn niet verder opgepakt, zie ook hierboven. Los van de adaptatiescan hebben wij een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) die al rekening houdt met klimaatverandering en daar op anticipeert.”*
  - o Hebben deze aanpassingen/veranderingen naar aanleiding van de adaptatiescan ook invloed op de klimaatbestendigheid gehad? Zo ja, hoe? *“Met de veranderende hoeveelheid neerslag is al rekening gehouden door middel van het GRP. Wij gaan ervan uit dat dit de klimaatbestendigheid ten goed komt.”*
  - o Leverde het gebruik van de adaptatiescan dus een significante bijdrage aan de klimaatbestendigheid in uw gemeente?
    - Ik begreep dat u wat complicaties had, nadat de scan was voltooid? (mochten minder huizen gebouwd dan waar scan op berekend was; *“In het kader van het IGS worden grote delen die bedacht waren voor woningbouw nu niet ingevuld (crisis) Dit staat wat ons betreft in principe los van de adaptatiescan.”*
- Wat waren uw verwachtingen van het toepassen van de adaptatiescan en komt dit overeen met de praktijk? *“Wij hadden gehoopt en verwacht dat we het intern beter konden wegzetten bij de diverse beleidsmedewerkers maar dit is niet helemaal gelukt. Het thema landt slecht in onze organisatie en daar komt bij dat er weinig c.q. geen tijd is genomen om hiervoor een lobby te starten.”*
- Is de adaptatiescan het geschiktste voor het bevorderen van klimaatbestendigheid? Of zijn andere evaluatie-methoden geschikter alternatieven? Kortom: is er een meerwaarde van de adaptatiescan boven andere evaluatie-instrumenten en zo ja: wat is dat dan?

- Als daar geen mening over hebt: wat zijn dan in uw ogen de sterke/zwakke punten van de adaptatiescan? *“Wij kunnen dat slecht beoordelen want we kennen geen andere evaluatie-instrumenten. Sterke punten van de adaptatiescan is dat je ziet waar je als gemeente op zou kunnen focussen wanneer het gaat om aanpassen van je beleid ten opzichte van een veranderend klimaat. Wederom erg makkelijk toe te passen in een GRP (dat is natuurlijk ook lekker concreet) maar moeilijker in bijvoorbeeld een Recreatiebeleidsnota of een Duurzaamheidsnota. De scan is niet het probleem, maar het erkennen van een veranderende situatie en daar op in kunnen en willen spelen wel. Daar ligt hoogstwaarschijnlijk bij onze gemeente de crux!”*

- (Ziet u verbeterpunten met betrekking tot de uitvoering en implementatie van de adaptatiescan?) *“Ja, zie hierboven. Mogelijk is het nu een idee om de uitkomsten van de adaptatiescan mee te nemen in de nieuw op te stellen gemeentelijke structuurvisie (daar zien wij kansen).”*

Afsluitende vraag

Kan u tenslotte kort uw mening samenvatten over hoe de toepassing, de implementatie, en de uit-/doorwerking van de adaptatiescan in uw gemeente is gegaan? En welke rol u de provincie en het adviesbureau daar in hebben gespeeld. *“Zie voor de beantwoording van deze vraag ook alle hierboven gegeven antwoorden.*

De Provincie Drenthe is nauw betrokken bij de ontwikkeling en de uitvoering van de Nationale Adaptatiescan. Wij zijn als gemeente Noordenveld verheugd dat we door de Provincie Drenthe in de gelegenheid zijn gesteld om (via de afspraken in het klimaatcontract) deel te kunnen nemen aan deze Nationale Adaptatie Scan, waarbij de Provincie ons heeft gefaciliteerd. De Provincie Drenthe heeft de wens dat alle gemeenten in de provincie in hun klimaatprogramma een AdaptatieAgenda opnemen. Dit is bij onze gemeente (nog) niet in voldoende mate gebeurd. Het vertalen van de maatregelen naar concreet beleid is een proces dat geïntegreerd dient te worden in het bestaande van de gemeente Noordenveld. Dit kost tijd en energie. Maatregelen die direct toepasbaar zijn, kunnen direct worden meegenomen in lopende projecten. Maatregelen op de langere termijn vragen derhalve meer geduld.

De adaptatiescan is gemaakt voor het deelgebied IGS Leek- Roden. De uitkomsten van deze scan zijn voor het onderwerp water meegenomen in een vervolgo opdracht: hydrologisch onderzoek IGS Terheijl. De algemene uitkomsten, toepasbaar voor heel Noordenveld zijn helaas tot op heden niet verder opgepakt, zie ook hierboven. Los van de adaptatiescan hebben wij een Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) die al rekening houdt met klimaatverandering en daar op anticipeert. In die zin is hieraan invulling gegeven.

De Provincie heeft hierin verder weinig een rol gespeeld. Vanuit het adviesbureau is er nog wel contact geweest na de scan, maar door het niet intern kunnen wegzetten is dit contact ook geleidelijk ‘verwaterd’.

Rol van de Provincie was mooi geweest op bestuurlijk niveau, dan had de scan mogelijk meer body gehad en een plek kunnen krijgen in het gemeentelijk beleid.”

Kan ik u eventueel weer contacteren als ik nog meer vragen heb of meer informatie nodig heb?

“Ja, dat kunt/mag u.”

“Voor de beantwoording van deze vragen heeft de geïnterviewde nadien contact gehad met mevrouw J. Hogeman en de antwoorden op uw vragen hiermee afgestemd. Mevrouw Hogeman was nauw betrokken bij de uitvoering van de Nationale Adaptatiescan voor de gemeente Noordenveld.”

